

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4476

[Total No. of Pages : 4

[5962]Ext.-1401
M.A. (Part - I) (External)
ECONOMICS
Micro-Economic Analysis I & II
(2013 Pattern) (11401)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers should be precise and to the point.*
- 4) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) What is basic Economic problems? Explain the basic Micro Economic Problems.
- b) What is monopoly? Explain the price discrimination under monopoly.

Q2) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Explain the Hicksian substitution effect.
- b) Discuss the properties of indifference curve.

Q3) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Explain the consumer surplus.
- b) Explain Price elasticity of demand.

P.T.O.

Q4) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Explain the concept of perfect competition and explain the short & long term equilibrium of perfect competition.
- b) Explain the meaning and features of Oligopoly market.

Q5) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Discuss the Marginal Productivity theory of distribution.
- b) Discuss the Social Welfare Function of Prof. Bergeson.

Total No. of Questions : 5]

PA-4476

[5962]Ext.-1401
M.A. (Part - I) (External)
ECONOMICS
Micro-Economic Analysis I & II
(2013 Pattern) (11401)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) उत्तरे निमकी व मुद्देसूद असावीत.
 - 4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 - 5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) मूलभूत आर्थिक प्रश्न म्हणजे काय? मूलभूत सुक्ष्म आर्थिक प्रश्न स्पष्ट करा.
- ब) मक्तेदारी म्हणजे काय? मक्तेदारीतील किंमत भेद स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) हिक्सचा किंमत पर्यायता परिणाम स्पष्ट करा.
- ब) समवृत्ती वक्राचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) उपभोक्त्याचे संतोषाधिक्य स्पष्ट करा.
- ब) मागणीची किंमत लवचिकता स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) पूर्ण स्पर्धा बाजाराची व्याख्या सांगून या बाजारातील अल्प व दीर्घकालीन संतुलन स्पष्ट करा.
- ब) अल्पाधिकार बाजाराचा अर्थ आणि त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) विभाजनाचा सीमांत उत्पादकता सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) प्रो. बर्जेसन यांचे सामाजिक कल्याण फलनाचे गृहीतक विशद करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4497

[Total No. of Pages : 4

[5962]Ext.-1402
M.A. (Part - I) (External)
ECONOMICS
Public Economics - I And Public Economics - II
(2013 Pattern) (11402)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all questions.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Answers should be precise and to the point.*
- 4) Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Explain the Wagner's law of public expenditure.
- b) Explain the types of Incidence of tax.

Q2) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Explain the theory of club goods.
- b) Explain the 'Principle of Equity' in taxation.

Q3) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) What is Budget? Explain the Economic classification of budget.
- b) Discuss the Principles of federal finance.

P.T.O.

Q4) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Explain the growth and structure of Non-Tax Revenue in India.
- b) Explain the problems of Vertical and Horizontal Federal Finance in India.

Q5) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Discuss the Recommendations of Kelkar Committee.
- b) Discuss the Zero-Based Budget.

Total No. of Questions : 5]

PA-4497

[5962]Ext.-1402

M.A. (Part - I) (External)

ECONOMICS

Public Economics - I And Public Economics - II

(2013 Pattern) (11402)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) उत्तरे निमकी व मुद्देसूद असावीत.
 - 4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 - 5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) सार्वजनिक खर्चाचा वॅग्नर यांचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) करभाराचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) संयुक्त वस्तू/क्लब गुड्स सिद्धांत स्पष्ट करा.
- ब) कर आकारणीचे समता तत्त्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) अंदाजपत्रक म्हणजे काय? अंदाजपत्रकाचे आर्थिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- ब) संघराज्यीय वित्त व्यवस्थेची तत्वे विशद करा.

- प्रश्न 4)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) भारतातील करेत्तर महसुलाची वाढ व रचना स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील संघ वित्तामधील ऊर्ध्वगामी आणि समस्तरीय असमतोलाची समस्या स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) केळकर समितीच्या शिफारशी विशद करा.
- ब) शून्याधारित अंदाजपत्रक विशद करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4500

[Total No. of Pages : 3

[5962]Ext.-1403

M.A. (Part-I) (External)

ECONOMICS

International Trade and International Finance

(2019 Pattern) (11403)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers should be precise and to the point.*
- 4) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions (any one): [20]

- a) Explain the Ricardian theory of Comparative Cost.
- b) Explain the factors determining terms of trade.

Q2) Answer the following questions (any one): [20]

- a) Discuss the Stolper-Samuelson theorem.
- b) Explain the general composition of Global trade.

Q3) Answer the following questions (any one): [20]

- a) Define Balance of Trade and Explain its components.
- b) Discuss the functions of Foreign Exchange Market.

Q4) Answer the following questions (any one): [20]

- a) Explain Importance and Role of Foreign Capital.
- b) Define Eurocurrency Market and discuss its features.

Q5) Answer the following questions (any one): [20]

- a) Why the IMF was set up? Explain its objectives and functions.
- b) Explain the meaning and Implications of Foreign Trade Multiplier.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4500

[5962]Ext.-1403

M.A. (Part-I) (External)

ECONOMICS

International Trade and International Finance

(2019 Pattern) (11403)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
- अ) रिकार्डोचा तुलनात्मक खर्च सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) व्यापारशर्ती निर्धारित करणारे घटक विशद करा.
- प्रश्न 2) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
- अ) स्टॉलपेर-सॅम्युएल्सन सिद्धांताची चर्चा करा.
ब) जागतिक व्यापाराची सामान्य रचना स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
- अ) व्यापारतोलाची व्याख्या सांगून त्याचे घटक स्पष्ट करा.
ब) परकीय चलन बाजाराच्या कार्याची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]

अ) विदेशी भांडवलाचे महत्व आणि भूमिका स्पष्ट करा.

ब) युरोपियन बाजाराची व्याख्या सांगून त्याच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]

अ) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी स्थापना का करण्यात आली? तीची उद्दीष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा.

ब) परकीय व्यापार गुणकाचा अर्थ आणि परिणाम स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4505

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1404

M.A. (Part - I)

ECONOMICS

Agricultural Economics and Industrial Economics

(2013 Pattern)(11405)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers should be precise and to the point.*
- 4) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions (any one): **[20]**

- a) Explain the India's agriculture development during the five years plan period.
- b) Explain the problems and future of public sector industry in India.

Q2) Answer the following questions (any one): **[20]**

- a) Explain the meaning of microfinance and its role in Indian agricultural credit system.
- b) Explain the trends in India's industrial employment and measures to generate industrial employment.

Q3) Answer the following questions (any one): **[20]**

- a) State the meaning of agricultural diversification, explain it with reference to high technology.
- b) Explain the performance and problems of micro and small enterprises in India.

Q4) Answer the following questions (any one): **[20]**

- a) Discuss the present status and future of organic farming in India.
- b) Explain the Agricultural pricing policy in India.

Q5) Answer the following questions (any one): **[20]**

- a) Discuss the regional disparities in industrial development in India.
- b) Explain the meaning and scope of industrial economics.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4505

[5962]-Ext.-1404

M.A. (Part - I)

ECONOMICS

Agricultural Economics and Industrial Economics

(2013 Pattern)(11405)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
 - 2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.
 - 4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
 - 5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा: [20]

- अ) पंचवार्षिक योजना काळात झालेल्या भारतातील कृषी विकासाचा आढावा घ्या.
- ब) भारतातील सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगासमोरील समस्या आणि भवितव्य स्पष्ट करा.

प्र.2) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा: [20]

- अ) सूक्ष्म वित्ताचा अर्थ सांगून, त्याची भारतीय कृषी पत व्यवस्थेतील भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील औद्योगिक रोजगारातील कल आणि औद्योगिक रोजगार निमितीचे उपाय स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा: [20]

- अ) कृषी विविधीकरणाचा अर्थ सांगून उच्च तंत्रज्ञानाच्या संदर्भात कृषी विविधीकरण स्पष्ट करा.
- ब) भारतातील सूक्ष्म आणि लघु उद्योगांची कामगिरी आणि समस्या स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा: [20]

- अ) भारतातील सेंद्रिय शेतीची सद्यस्थिती आणि भवितव्य यावर चर्चा करा.
- ब) भारतातील कृषी मूल्य धोरण स्पष्ट करा.

प्र.5) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा: [20]

- अ) भारतातील औद्योगिक विकासातील प्रादेशिक असमानतेची चर्चा करा.
- ब) औद्योगिक अर्थशास्त्राचा अर्थ आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4477

[Total No. of Pages : 4

[5962]Ext.-1405
M.A. (Part - II) (External)
ECONOMICS
Macro-Economics I & II
(2013 Pattern) (21401)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers should be precise and to the point.*
- 4) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Explain the following concepts of national income and discuss the relationship between them.
GDP
GNP
NDP
- b) Explain Keynesian equilibrium of aggregate demand and supply.

Q2) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Discuss the basic structure of IS-LM model.
- b) Explain Life cycle Hypothesis.

Q3) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Explain Gurley and Shaw Hypothesis.
- b) Explain Fisher's Quantity theory of money.

P.T.O.

Q4) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) What is Money Multiplier? Discuss the process and determinants of Money Multiplier.
- b) Discuss the real and monetary theories of Interest rate.

Q5) Answer the following questions (any one) : **[20]**

- a) Discuss the debates regarding definition of Money.
- b) Explain the National Income measurements - methods and techniques.

Total No. of Questions : 5]

PA-4477

[5962]Ext.-1405
M.A. (Part - II) (External)
ECONOMICS
Macro-Economics I & II
(2013 Pattern) (21401)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) उत्तरे निमकी व मुद्देसूद असावीत.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

- प्रश्न 1)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
अ) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या खालील संकल्पना विशद करा आणि त्यांच्यातील परस्पर संबंधाची चर्चा करा.
जीडीपी, जीएनपी, एनडीपी
ब) एकूण मागणी आणि एकूण पुरवठ्यासंबंधी कॅसचे संतुलन विशद करा.
- प्रश्न 2)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
अ) आयएस एलएम प्रतिमानाची मूलभूत संरचना विशद करा.
ब) जीवन चक्र परिकल्पना विशद करा.
- प्रश्न 3)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
अ) गुर्ले आणि शॉ प्रतिमान विशद करा.
ब) फिशरचा चलन संख्यामान सिद्धांत स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) पैसा गुणक म्हणजे काय? पैसा गुणकाची प्रक्रिया आणि निर्धारक विशद करा.
- ब) व्याजदराचे वास्तव आणि मौद्रिक सिद्धांत स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5)** खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : [20]
- अ) पैशाच्या व्याख्यासंबंधीच्या वादविवादांची चर्चा करा.
- ब) राष्ट्रीय उत्पनाच्या मोजमाप स्पष्ट करा. – पद्धती आणि तंत्रे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4504

[Total No. of Pages : 3

[5962]Ext.-1406
M.A. (Part-II) (External)
ECONOMICS
Modern Banking and Research Methodology
(2013 Pattern) (21403)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Answers should be precise and to the point.*
- 4) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions (any one): **[20]**

- a) Explain the role of financial system in economic development.
- b) Explain the role and functions of Modern Banking in India.

Q2) Answer the following questions (any one): **[20]**

- a) Explain the objectives and limitations of social science research.
- b) Comment on the present status of Co-operative Banks in India.

Q3) Answer the following questions (any one): **[20]**

- a) Explain the present status of e-banking in India.
- b) Discuss the difficulties in social science research.

Q4) Answer the following questions (any one): **[20]**

- a) Explain the stages in research designing.
- b) Explain the nature and significance of Non-Banking Institutions in India.

Q5) Answer the following questions (any one): **[20]**

- a) What is secondary data? Explain the methods of collecting secondary data.
- b) Explain in detail the stages of report writing?

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4504

[5962]Ext.-1406

M.A. (Part-II) (External)

ECONOMICS

Modern Banking and Research Methodology

(2013 Pattern) (21403)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.
3) उत्तरे नेमकी व मुद्देसूद असावीत.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]

- अ) आर्थिक विकासात वित्तीय प्रणालीची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) भारतातील आधुनिक बँकेची भूमिका व कार्य स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]

- अ) सामाजिक शास्त्र संशोधनाची उद्दिष्टे व मर्यादा स्पष्ट करा.
ब) सहकारी बँकांच्या सद्यस्थितीवर भाष्य करा.

प्रश्न 3) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]

- अ) ई-बँकिंगच्या सद्यस्थितीचे विश्लेषण करा.
ब) समाज शास्त्रीय संशोधनातील समस्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]

अ) संशोधन आराखड्याच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

ब) भारतातील बिगर – बँकिंग वित्तीय संस्थांचे स्वरूप आणि महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालील कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]

अ) द्वितीय तथ्य (माहिती) म्हणजे काय? द्वितीय तथ्य संकलनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

ब) अहवाल लेखनातील विविध टप्पे सविस्तर स्पष्ट करा..

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4416

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1407

M.A. (Part - I) (External)

ENGLISH

10201 : English Literature from 1550 to 1798 (Paper - I)
(2013 Pattern) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any two in about 150 words each. **[20]**

- a) Discuss the chief characteristics of the Elizabethan age.
- b) Explain the term puritanism. How did it influence English Literature?
- c) Discuss the features of Revenge Tragedy in Elizabethan period.
- d) Shakespeare's tragedies did not strictly follow the rules of classical tragedies. Illustrate with examples.

Q2) a) Answer any one in about 150 words. **[10]**

- i) Comment on the treatment of love in Sidney's poems.
 - ii) What was Spenser's contribution to the sonnet form?
 - iii) Write a note on the lyrical quality of Elizabethan sonnets with the help of Sidney's and Spenser's sonnets.
- b) Answer any one in about 150 words. **[10]**
- i) Write a detailed note on the theme of Marvell's 'To His Coy Mistress'.
 - ii) Discuss how Donne uses religious vocabulary in Canonization.
 - iii) Elaborate on the common features of poetry in the poems of Herrick, Donne and Marvell.

P.T.O.

- Q3) a)** Answer any one in about 150 words. **[10]**
- i) Is Satan the hero in Paradise Lost Book IX? Justify.
 - ii) How does the temptation scene foretell the Fall of Man?
 - iii) Comment on the congenial relation between Adam and Eve in Paradise Lost Book IX.
- b)** Answer any one in about 150 words. **[10]**
- i) How does Dryden use wit and satire in MacFlecknoe?
 - ii) Comment on the village school master in The Deserted Village.
 - iii) Discuss The Deserted Village as a comment on the contemporary society.
- Q4) a)** Answer any one in about 150 words. **[10]**
- i) Comment on Thomas Kyd's use of The technique of play within a play.
 - ii) Discuss the theme of revenge in The Spanish Tragedy.
 - iii) What is the significance of 'letters' in The Spanish Tragedy?
- b)** Answer any one in about 150 words. **[10]**
- i) What role do women characters play in King Lear?
 - ii) Write a note on the plot construction of King Lear.
 - iii) Justify King Lear as a tragic hero.
- Q5) a)** Answer any one in about 150 words. **[10]**
- i) Discuss the plot structure of The Duchess of Malfi.
 - ii) Attempt a character sketch of Bosola.
 - iii) Write a note on the moral aspect of The Duchess of Malfi.
- b)** Answer any one in about 150 words. **[10]**
- i) Discuss the element of humour in Joseph Andrews.
 - ii) Comment on the element of realism in Joseph Andrews.
 - iii) Discuss the significance of the character of Parson Adams in Joseph Andrews.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4417

[Total No. of Pages : 3

[5962]-Ext. - 1408

M.A. (Part - I) (External)

ENGLISH

English Literature from 1798 to 2000

(2013 Pattern) (Paper - II) (Credit System) (10202)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any TWO in about 150 words each : **[20]**

- a) How did the French Revolution impact the Romantic poetry?
- b) What is Existentialist Philosophy? How does it reflect in the Absurd theatre?
- c) Comment on the importance of images and symbols in Modern literature.
- d) Discuss the features of the Victorian Novel.

Q2) a) Answer any One in about 150 words : **[10]**

- i) What are Coleridge's views on nature?
- ii) Comment on Lucy as a child of nature.
- iii) Bring out the allegory in 'The Skylark'.

b) Answer any ONE in about 150 words : **[10]**

- i) Write a note on the theme of Ozymandias.
- ii) Discuss 'Ode to Nightingale' as a nature poem.
- iii) Comment on the concept of love as expressed in 'The Word is Too profaned.'

P.T.O.

- Q3)** a) Answer any ONE in about 150 words : **[10]**
- i) Comment on the elegiac note in Arnold's 'Dover Beach'.
 - ii) Describe the poet's journey in 'Sailing to Byzantium'.
 - iii) Discuss 'Childe Roland to the Dark Tower Came' as a dramatic monologue.
- b) Answer any ONE in about 150 words : **[10]**
- i) Bring out the significance of the title 'The Burial of the Dead'.
 - ii) Comment on the use of imagery in 'Fern Hill'.
 - iii) Show how 'The Bogland' is a poem about Ireland.
- Q4)** a) Answer any One in about 150 words : **[10]**
- i) Comment on the theme of marriage in 'Emma'.
 - ii) Consider 'Emma' as a feminist novel.
 - iii) What role does Mr. Knightley play in the novel 'Emma'?
- b) Answer any One in about 150 words : **[10]**
- i) Comment on the significance of setting in 'A Tale of Two Cities'.
 - ii) Draw a character sketch of Sydney Carton.
 - iii) Discuss Dickens' attitude towards French aristocracy as reflected in 'A Tale of Two Cities'.
- Q5)** a) Answer any One in about 150 words : **[10]**
- i) Draw a character sketch of Ralph.
 - ii) Comment on the use of symbolism in 'Lord of the Flies'.
 - iii) What is the importance of 'fire' in 'Lord of the Flies'.

b) Answer any ONE in about 150 words : [10]

- i) Analyse the features of language used in 'Waiting for Godot'.
- ii) Discuss 'Waiting for Godot' as an Absurd play.
- iii) What is the role of silence and pauses in 'Waiting for Godot'?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4418

[Total No. of Pages : 3

[5962]-Ext.-1409

M.A. (Part - I)

ENGLISH

**Paper - 3 : Contemporary Studies in English Language
(2013 Pattern) (Credit System) (10203)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Answer any two of the following in not more than 100 words each. **[10]**

- i) Differentiate between syntagmatic and paradigmatic relationships.
- ii) Discuss Chomsky's concept of 'linguistic competence'.
- iii) Explain with examples Halliday's 'systemic grammar.'
- iv) How does 'communicative competence' differ from 'linguistic competence'?

b) Answer any two of the following in not more than 100 words each. **[10]**

- i) Explain how 'diphthongs' differ from 'pure vowels' in English.
- ii) What is a syllable? Illustrate the structure of syllable.
- iii) Write a note on 'functional shift of stress' in English.
- iv) What is the difference between 'end placed' and 'contrastive' nucleus?

Q2) a) Answer any two of the following in not more than 100 words each. **[10]**

- i) Explain the terms 'morph', morpheme and 'allomorph'.
- ii) Explain with examples class-changing and class-maintaining morphemes.
- iii) Write a note on the morphophonemic changes in English.
- iv) Are there problems in morphological analysis? Discuss.

P.T.O.

- b) Answer any two of the following in not more than 100 words each. [10]
- i) What are the uses of modal auxiliaries?
 - ii) Write a note on the structure of noun phrase in English.
 - iii) Discuss different types of pronouns with examples.
 - iv) What are the different clause types in a simple sentence?
- Q3)** a) Answer any two of the following in not more than 100 words each. [10]
- i) Distinguish between regional and social dialects.
 - ii) What are the distinctive features of a standard variety of language?
 - iii) Bring out the difference between code-switching and code-mixing.
 - iv) Distinguish between pidgins and Creoles.
- b) Answer any two of the following in not more than 100 words each. [10]
- i) What are the features of the 'Structuralists' view of language?
 - ii) What is 'IC analysis'? Explain.
 - iii) Distinguish between 'surface structure' and 'deep structure'.
 - iv) What are the main features of transformational Generative Grammar?
- Q4)** a) Answer any two of the following in not more than 100 words each. [10]
- i) Explain different types of meanings with examples.
 - ii) What is semantics? Explain the semantic roles of noun phrases.
 - iii) Bring out the difference between 'polysemy' and 'homonymy'.
 - iv) Explain with examples 'synonymy' and 'antonymy'.
- b) Answer any two of the following in not more than 100 words each. [10]
- i) Define speech acts and mention their types.
 - ii) Explain with examples the concept of 'felicity conditions'.
 - iii) Write a note on Searle's typology of speech acts.
 - iv) What is 'adjacency pair'? Explain with examples.

Q5) Answer any ten of the following :

[20]

- i) Searle gave the distinction between synchronic and diachronic studies.
(Correct and rewrite the sentence)
- ii) The concept of 'communicative competence' was put forth by _____.
(Fill in the blanks and rewrite the complete sentence)
- iii) Transcribe the word 'student' according to R.P.
- iv) Write three term label for the sound /j/.
- v) Write an example of a word ending with an inflectional suffix.
- vi) Write two words beginning with two different negative prefixes.
- vii) Write a sentence with indirect object.
- viii) Identify and explain the registral variety of the following text.

A soldier killed at least 20 people in a shooting in rampage in north-eastern Thailand on Saturday and was holed up in a shopping mall nine hours after he first struck.

- ix) Write an example of a slang word.
- x) Write an example of non-kernel sentence.
- xi) Write an IC analysis of the following sentence.

After depositing the money the man went to his shop.

- xii) Write two homophone words.
- xiii) Write an example of metonymy.
- xiv) Write an example of perlocutionary speech act.
- xv) Write an utterance with performative verb.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4493

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1410
M.A. (Part - I) (External)
ENGLISH (Paper - IV)
Literary Criticism and Theory
(2013 Pattern) (Credit System) (10204)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Answer any two of the following in about 100 words. **[10]**

- i) Compare and contrast Romantic Criticism and Victorian Criticism.
- ii) What according to you are the salient features of new criticism?
- iii) Compare and contrast the views of Aristate and Corneille on the classical unities.

b) Answer any two of the following in about 100 words. **[10]**

- i) Explain the important features of Psychoanalytic criticism.
- ii) Discuss Reader Response theory with proper illustration.
- iii) Explain the salient features of structuralism.

Q2) a) Answer any two of the following in about 100 words. **[10]**

- i) Explain Aristate's definition of tragedy.
- ii) According to Longinus, which are the faults that mar sublimity?
- iii) Discuss Longinus's five sources of sublimity.

b) Answer any two of the following in about 100 words. **[10]**

- i) Discuss Johnson's views on the novels of 'Last age' and of 'Preent age'.
- ii) Explain Corneille's views about the three classical unities.
- iii) Evaluate Aristotle and Longinus as pioneers of classical criticism.

P.T.O.

- Q3) a)** Answer any two of the following in about 100 words. [10]
- i) Discuss Wordsworth's definition of poetry.
 - ii) Elaborate Arnold's views about the best poetry.
 - iii) Why is the preface called the Manifesto of the Romantic revolt?
- b) Answer any two of the following in about 100 words. [10]
- i) Analyse the features of 'Tradition' as given by Eliot.
 - ii) Analyse Ransom's thesis of criticism as an objective and scientific activity.
 - iii) Discuss T.S. Eliot's use of the analogy of catalyst.
- Q4) a)** Answer any two of the following in about 100 words. [10]
- i) Comment on Derrida's idea of literature.
 - ii) Explain Todorov's concept of the structural analysis of narrative.
 - iii) Differentiate between the tenets of structuralism and post-structuralism.
- b) Answer any two of the following in about 100 words. [10]
- i) Trace the connection of the following between poetry and Psychoanalysis.
 - ii) In what way does Iser demonstrate the reader's interaction with the text?
 - iii) Explain the important features of Psychoanalysis.
- Q5) a)** Answer any two of the following in about 100 words. [10]
- i) How does Eagleton view Marxist Criticism?
 - ii) Discuss Stuart Hall's views on Caribbean cultural identity.
 - iii) How is Marxist criticism different from other forms of criticism?
- b) Answer any two of the following in about 100 words. [10]
- i) Explain Mouthrop's concept of Hypertext.
 - ii) How does Beauvoir underline the connection between women's situation and their character?
 - iii) Discuss Vishwanathan's view on Education Policy of the British in India.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4419

[Total No. of Pages : 3

[5962]-Ext.-1411
M.A. (Part - II) (External)
ENGLISH (Core Paper)
20201 : Indian Writing in English
(2013 Pattern) (Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) a) Answer Any One of the following in 150 words : [10]

- i) Comment on the ending of the novel 'The Princes'.
- ii) 'The Princes' presents the picture of a broken family. Discuss.
- iii) Write a character sketch of Maharaja Hiroji.

b) Answer Any One of the following in 150 words : [10]

- i) Analyze 'A Fine Balance' as a socio-political novel.
- ii) Write a note on Dina Dalal's struggle in 'A fine Balance'.
- iii) 'A Find Balance' presents a picture of post-independence India till 1980's. Discuss.

Q2) a) Answer Any One of the following in 150 words : [10]

- i) Discuss 'Roses in December' as an important historical document of its times.
- ii) Write a note on the socio-political atmosphere in 'Roses in December'.
- iii) Describe Mr. Chagla's activities at the International Court.

P.T.O.

b) **Answer Any Two of the following in 150 words :** [10]

- i) Explain the central idea of Derozio's poem 'India-My Country'.
- ii) Write a note on the dielmma of Lakshman as reflected in Toru Dutt's Poem.
- iii) Why does Swami Vivekananda want Mother Kali to come?

Q3) a) Answer Any Two of the following in 150 words : [10]

- i) Write a note on the different allusions in Sri Aurobindo's poem 'Surreal Science'.
- ii) Write a note on the language of the poem 'The Fortune Teller'.
- iii) Explain the title of Tagore's poem 'Playthings'.

b) **Answer Any One of the following in 150 words :** [10]

- i) Discuss the role of the narrator in 'The Shadow Lines'.
- ii) Write a character sketch of Thamma.
- iii) Analyze 'The Shadow Lines' as a Socio-Political novel.

Q4) a) Answer Any One of the following in 150 words : [10]

- i) Attempt a character sketch of Sai Mistry.
- ii) Discuss the plot structure of the novel 'The Inheritance of Loss'.
- iii) Discuss 'The Inheritance of Loss' as a Socio-Political novel.

b) **Answer Any One of the following in 150 words :** [10]

- i) Explain the title of the play 'Mahanirvan'
- ii) Analyze 'Mahanirvan' as a dark comedy.
- iii) Attempt a character sketch of Bhaurao (Bhau) in 'Mahanirvan'.

Q5) a) Answer Any Two of the following in 150 words : [10]

- i) Discuss the symbolism in the poem 'Enterprise'.
- ii) Discuss Ezekiel's quest for identity in 'Background Casually'.
- iii) Discuss Kamala Das as a Confessional Poet.

b) Answer Any Two of the following in 150 words : [10]

- i) Comment on the element of satire in Shiv K. Kumar's poem 'Pilgrimage'.
- ii) What is the central idea of Amanuddin's 'Don't Call me Indo-Anglian'?
- iii) Bring out the wry humour in Ramanujan's poem 'Obituary'.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4420

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1412

M.A. (Part - II)

ENGLISH

**Paper - 2 : English Language and Literature Teaching
(2013 Pattern) (Credit System) (20202)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) a) Answer any one of the following question in about 150 words. [10]

- i) Do you think that the behaviorist and cognitive theories of language learning help in teaching of English? Discuss.
- ii) How does the language learning differ from language acquisition? Explain.

b) Answer any one of the following question in about 150 words. [10]

- i) Comment on the post-independence scenario of teaching English in India.
- ii) Respond to the view “English Language Teaching in India is an imperialist programme”.

Q2) a) Answer any one of the following question in about 150 words. [10]

- i) Compare and contrast product and process syllabuses.
- ii) Write a note on the demerits of grammar-translation method.

b) Answer any one of the following question in about 150 words. [10]

- i) What techniques would you use for effective teaching of pronunciation to the Indian learners of English?
- ii) Discuss with examples different types of tests classified according to the purpose of testing.

P.T.O.

Q3) a) Write short notes on any two of the following in about 100 words each. **[10]**

- i) Language Acquisition device
- ii) Macaulay's Minute
- iii) Communicative competence
- iv) Teaching of vocabulary

OR

Prepare a lesson plan to teach any one of the writing skills to the students of SYBA compulsory English.

b) Answer any one of the following question in about 150 words. **[10]**

- i) Discuss various methods you would for teaching of using dictionaries to the undergraduate students.
- ii) What is remedial teaching? Comment on its need in the Indian context.

Q4) a) Answer any one of the following question in about 150 words. **[10]**

- i) What should be the objectives of teaching 'Literatures in English' to the India students?
- ii) Comment on the relationship between literature teaching and language teaching.

b) Answer any one of the following question in about 150 words. **[10]**

- i) What are the objectives of teaching drama to the students of English?
- ii) Explain how you would teach literary essays to the students of FYBA Optional English.

Q5) a) Answer any one of the following question in about 150 words. **[10]**

- i) Discuss the recent trends in materials development in ELT.
- ii) What are the advantages of using audio-visual aids in the teaching of English language?

b) Write short notes on any two of the following in about 100 words each. **[10]**

- i) Causes of errors
- ii) Teaching of one Act play
- iii) Mobile Assisted Language Learning
- iv) Large classes

OR

Prepare a lesson plan to teach the first act of a play to the students of SYBA optional English.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4421

[Total No. of Pages : 3

[5962]-Ext.-1413

M.A. (Part - II) (For External)

ENGLISH

Poetry in English

(2013 Pattern) (Paper - III) (Credit System) (20203)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) a) Answer any ONE of the following in 150 words : **[10]**

- i) Discuss satire as a mode of writing poetry.
- ii) Discuss the significance of the 'Prologue to the Canterbury Tales'.
- iii) Bring out the salient features of Neoclassical poetry.

b) Answer any ONE of the following in 150 words : **[10]**

- i) Comment on the features of the poetry of Sylvia Plath and Anne Sexton.
- ii) Discuss the 'Prologue to The Canterbury Tales' as a social document.
- iii) Bring out the salient features of African poetry.

Q2) a) Answer any ONE of the following in 150 words : **[10]**

- i) Compare the characters of the Wife of Bath and the Monk.
- ii) Comment on the element of humour in Chaucer's characterization of the pilgrims.
- iii) Elaborate the intense realism of the characters in 'The Canterbury Tales'.

P.T.O.

- b) Answer any ONE of the following in 150 words : [10]
- i) Comment on the complexity of ideas in e.e. cummings' poetry.
 - ii) Bring out the abstract meaning express through simple images by Robert Frost.
 - iii) Explain the thematic aspect of Hilda Doolittle's prescribed poems.
- Q3)** a) Answer any ONE of the following in 150 words : [10]
- i) Bring out the sharpness of wit in Pope's Epistle to Dr. Arbuthnot.
 - ii) Summarize Pope's argument in his Essay in Criticism.
 - iii) Bring out Johnson's displeasure at the contemporary life in England.
- b) Answer any ONE of the following in 150 words : [10]
- i) Comment on the violence of Plath's imagery.
 - ii) Discuss 'For the Union Dead' as an elegy with difference.
 - iii) How does the personal past provide a basis for Adrienne Rich's poetry?
- Q4)** a) Answer any ONE of the following in 150 words : [10]
- i) Comment on the central theme of the Statue and the Bust'.
 - ii) Sketch the character of the grammarian in 'A Grammarian's Funeral.
 - iii) Write a detailed note on Arnold's 'The Scholar Gipsy'.
- b) Answer any ONE of the following in 150 words : [10]
- i) Comment on the metaphor of 'crystal stairs' in 'Mother to Son'.
 - ii) Write a note on the theme of 'The Ballad of the Landlord'.
 - iii) Critically analyse the theme of 'Still J Rise'.

- Q5)** a) Answer any ONE of the following in 150 words : **[10]**
- i) Write a note on Owen's war poems read by you.
 - ii) Examine Auden's 'The unknown citizen' as a satiric elegy.
 - iii) Appreciate Hughes's Thought Fox as a poem about writing a poem.
- b) Answer any ONE of the following in 150 words : **[10]**
- i) Bring out the pathos of Achebe's Refugee Mother and Child'.
 - ii) Summarize Gabre Medhin's advice to the Homecoming Son.
 - iii) Comment on the significance of the drums in Okara's poetry.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4422

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1414

M.A. (Part - II) (External)

ENGLISH

Paper - 4 : Drama in English

(2013 Pattern) (Credit System) (20204)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any two of the following questions in about 150 words. **[20]**

- a) Explain the main features of Shakespearean tragedy.
- b) Write a detailed note on the major shifts in drama from the classical to the modern period.
- c) Comment on the features of the theatre of the Absurd.
- d) Bring out the elements of comedy giving suitable examples.

Q2) a) Answer any one of the following questions in about 150 words. **[10]**

- i) Discuss the plot-structure of 'Antigone'.
- ii) Bring out the role of the chorus in 'Antigone'.
- iii) Discuss 'Antigone' as a classical tragedy.

b) Answer any one of the following questions in about 150 words. **[10]**

- i) Explain the use of allegorical characters in Doctor Faustus.
- ii) Discuss Faustus as a renaissance hero.
- iii) Show how Doctor Faustus is a tragedy of presumption.

P.T.O.

- Q3) a)** Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) Comment on 'Hamlet' as a revenge tragedy.
 - ii) Explain Hamlet's attitude to women.
 - iii) Comment on the role of the supernatural in Hamlet.
- b)** Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) Comment on the theme of greed in 'Volpone'.
 - ii) Write a detailed note on the character of 'Volpone'.
 - iii) Bring out the role of intrigue in 'Volpone'.
- Q4) a)** Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) Is 'The Cherry Orchard' a tragedy? Explain.
 - ii) Comment on the women characters in 'The Cherry Orchard'.
 - iii) Attempt a character sketch of Ranevskaya.
- b)** Answer any one of the following questions in about 150 words. [10]
- i) Comment on the absurdity in 'Six Characters in Search of an Author'.
 - ii) Comment on the use of setting in 'Six Characters in Search of an Author'.
 - iii) Explain the theme of human suffering in 'Six Characters in Search of an Author'.
- Q5) a)** Answer any two of the following questions in about 150 words. [10]
- i) Bring out the view of religion in 'Look Back in Anger'.
 - ii) Make a detailed comparison between Jimmy and Cliff.
 - iii) Comment on the theme of anger and frustration in 'Look Back in Anger'.
- b)** Answer any two of the following questions in about 150 words. [10]
- i) Explain the significance of the title 'The Zoo Story'.
 - ii) Write a detailed note on Jerry.
 - iii) Comment on the element of absurdity in 'The Zoo Story'.
 - iv) Show how 'The Zoo Story' is a criticism of the capitalist society.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4423

[Total No. of Pages : 4

[5962]-Ext.-1415

M.A. (Part - II) (External)

ENGLISH

20206 : Semantics and Pragmatics

(2013 Pattern) (Credit System) (Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) a) Answer Any One of the following in about 150 words : [10]

- i) Explain how lexical meanings and semantic meanings differ from each other.
- ii) Discuss how a sentence is a linguistic unit and an utterance is a pragmatic unit.

b) Answer Any One of the following in about 150 words : [10]

- i) What are the various theories of 'meaning'? Explain any two of them in brief.
- ii) What are linguistic foundations of Generative Theory of meaning?

Q2) a) Answer Any One of the following in about 150 words : [10]

- i) Define 'synonymy' and explain different types of synonyms with examples.
- ii) Discuss the terms 'prototype' and homonymy' with suitable examples.

P.T.O.

b) **Answer Any One of the following in about 150 words :** [10]

- i) 'Metonymy is a word or a phrase that is used to stand in for another word.' Explain.
- ii) Explain the meanings of 'denotation' and 'connotation' and state how they help the reader in interpreting literary texts?

Q3) a) Attempt Any Five of the following : [10]

- i) Say whether the following statements are true or false.
 - 1) Charles Ogden wrote the book The Meaning of Meaning.
 - 2) Utterance is a semantic unit.
- ii) Give an example of polysemy and frame two sentences to bring out the difference.
- iii) Comment on the lexical relations in the pair 'jail - prison'.
- iv) Give an example of a pair of antonyms and use the words in sentences.
- v) Say whether the following are usual or unusual collocations.
 - 1) speaking eyes.
 - 2) walking stick.
- vi) Explain the relationship between the underlined words in the following sentence.

'He whispered something in her ear about the year that he spent alone.'

b) **Answer Any One of the following in about 150 words :** [10]

- i) Define Pragmatics and state how it differs from Semantics.
- ii) Explain the componential and perspective views of language.

Q4) a) Answer Any One of the following in about 150 words : [10]

i) Explain the trade off relationship between the Cooperative Principle and the Politeness Principle.

ii) Throw light on Relevance Theory of Sperber and Wilson.

b) Answer Any One of the following in about 150 words : [10]

i) Elucidate the difference between conversational implicature and conventional implicature.

ii) What are Jeff Verchuerean's views on the 'mental world', 'physical world' and 'social world'?

Q5) a) Answer Any One of the following in about 150 words : [10]

i) Explain the significance of textual mechanisms of reference, tense and discourse.

ii) Discuss how a reader of a literary text has to be aware of several notions in Pragmatics.

b) Attempt Any Five of the following : [10]

i) Explain the implicature in the following utterance.

‘Extinguish fire in the hose in the corner.’

ii) What is the contextual meaning of the following utterance? Explain.

‘All the competitors are requested to assemble in the hall after lunch at 2 pm.’

- iii) Identify and indicate the types of deictic expressions in the following utterance.

‘The street was crowded last evening. I saw Rahul on a bicycle with his friend over there.’

- iv) Give an example of the violation of Quality Maxim.
- v) Explain the markers of Politeness Principle in the following utterance.
‘It would be kind enough if you assist me all the time’
- vi) Say whether the following statements are true or false :
- 1) George Yule wrote the book *Principles of Pragmatics*.
 - 2) Generative theory assumes that variant meanings can be generated from a text.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4424

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1416

M.A. (Part - II) (External)

ENGLISH

Cultural Studies

(2013 Pattern) (Credit System) (20207)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any two of the following :

[20]

- a) How does Raymond Williams define documentary method?
- b) Explain the concept of postcolonialism.
- c) Discuss the influence of postmodernism on cultural studies.
- d) Explain the notion of culture wars.

Q2) a) Answer any one of the following :

[10]

- i) How does History belong to the present?
- ii) Explain the concept of contemporary culture.
- iii) How is the historical narrative a basis of identity?

b) Answer any one of the following :

[10]

- i) Explain the notion of cultural nationalism.
- ii) How do the practitioners of cultural studies look upon the contemporary?
- iii) Discuss the outcomes of tourism.

P.T.O.

- Q3) a) Answer any one of the following : [10]**
- i) Discuss the history of television.
 - ii) Comment on the concept of public sphere.
 - iii) What is the role of internet in the global world?
- b) Answer any one of the following : [10]**
- i) Elucidate the features of censorship.
 - ii) Discuss the effects of censorship.
 - iii) Explain the concept of Identity in the global world.
- Q4) a) Answer any one of the following : [10]**
- i) How has Psychoanalysis affected cultural studies?
 - ii) Differentiate culture from civilization.
 - iii) Discuss the impact of postcolonialism on cultural studies.
- b) Answer any one of the following : [10]**
- i) What is the 'arbitrary closure? Explain.
 - ii) Define the 'Structure of Feelings'.
 - iii) What Marxist notions were acceptable for cultural studies?
- Q5) a) Answer any two of the following : [10]**
- i) What are the features of the global cultural economy?
 - ii) Why is the critique of science ordinary?
 - iii) Discuss the effect of ideoscape on ethnoscape and viceversa.
- b) Answer any two of the following : [10]**
- i) Comment on Chakraborty's criticism of Indian History.
 - ii) Discuss Eurocentrism in feminism.
 - iii) Explain literary theory after the Algerian and Vietnam Wars.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4425

[Total No. of Pages : 3

[5962]-Ext.-1417

M.A. (Part - II) (External)

ENGLISH

20208 : American Literature

(2013 Pattern) (Paper - VIII) (Credit System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Answer Any One of the following in about 150 words : [10]

- i) Comment on the use of symbols in 'Uncle Tom's Cabin'.
- ii) Discuss 'Uncle Tom's Cabin' as a sentimental novel.
- iii) Attempt a character sketch of Eva in 'Uncle Tom's Cabin'.

b) Answer Any One of the following in about 150 words : [10]

- i) Discuss 'Transcendentalism' as reflected in 'Walden'.
- ii) What message does Thoreau extend to his readers through his 'Walden'?
- iii) Comment on the Thematic significance of the Chapter 'Higher Laws' in 'Walden'.

Q2) a) Answer Any Two of the following : [10]

- i) Attempt a character sketch of Madeline.
- ii) Critically analyse the ending of 'The Fall of the House of Mr. Usher'.
- iii) Discuss the 'Myth of America' as reflected in the poem of Walt Whitman.

P.T.O.

- b) **Answer Any Two of the following in about 150 words :** [10]
- i) Bring out the imagery in the poems of Emerson.
 - ii) Discuss the philosophical element in the poems of Dickinson.
 - iii) Critically evaluate Emerson's 'Each and All'.
- Q3) a) Answer Any Two of the following in about 150 words :** [10]
- i) Bring out the significance of the title 'The Shows of Kilimanjaro'.
 - ii) Comment on the setting of 'The Turn of the Screw'.
 - iii) Attempt a character sketch of Mrs. Grose in 'The Turn of the Screw'.
- b) **Answer Any One of the following in about 150 words :** [10]
- i) Discuss Faulkner as a modernist writer.
 - ii) Comment on the title 'The Sound and the Fury'.
 - iii) Analyse the plot-structure of 'The Sound and the Fury'.
- Q4) a) Answer Any One of the following in about 150 words :** [10]
- i) Explain how 'The Hairy Ape' is an Expressionist Play.
 - ii) Sketch the character of Yank.
 - iii) Comment on the theme of alienation in 'The Hairy Ape'.
- b) **Answer Any One of the following in about 150 words :** [10]
- i) Explain how Eddie is a tragic character.
 - ii) Explain the motif of betrayal in 'A View from the Bridge'.
 - iii) Comment on the conflict in the play 'A View from the Bridge'.

Q5) a) Answer Any Two of the following in 150 words : [10]

- i) Discuss symbolism in Frost's poetry.
- ii) Discuss Ezra Pound as one of the pioneers of the modernist movement in American literature.
- iii) Bring out the thematic significance of the prescribed poems of Frost and Pound.

b) Answer Any Two of the following in 150 words : [10]

- i) Compare and Contrast the style and tone of the poems of Stevens and Plath.
- ii) Comment on the eruption of violent feelings in Sylvia Plath's 'Daddy'.
- iii) Bring out the meditative aspect of Wallace Stevens' prescribed poems.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4426

[Total No. of Pages : 3

[5962]-Ext.-1418

M.A. (Part - II)

ENGLISH

**Paper - 9 : Research Methodology
(2013 Pattern) (Credit System) (20209)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) a) Attempt any ONE of the following in about 150 words. **[10]**

- i) What are the objectives of research?
- ii) Write a note on the different types of research.
- iii) Do you think that everyone cannot be a researcher? Support your answer and specify the qualities of a good researcher.

b) Attempt any ONE of the following in about 150 words. **[10]**

- i) Explain how a researcher should formulate a research problem?
- ii) Why is it necessary to choose a proper research methodology?
- iii) What is 'hypothesis'? What are its characteristics?

Q2) a) Attempt any ONE of the following in about 150 words. **[10]**

- i) What are 'primary' and 'secondary' sources? What is their significance in research?
- ii) Write a note on utility of digital sources for research.
- iii) How are the special libraries, advanced study centres and virtual libraries useful in research?

b) Attempt any ONE of the following in about 150 words. **[10]**

- i) What is 'research proposal'? What are its norms?
- ii) Explain the importance of data in research. What care should be taken while collecting data?
- iii) Write a note on the norms of preparing a chapter wise design of a thesis.

P.T.O.

- Q3) a)** Attempt any ONE of the following in about 150 words. **[10]**
- i) Discuss how literary research is theoretical and interpretative.
 - ii) Comment on the research methods in linguistics.
 - iii) What are the emerging trends in research in English Language Teaching?
- b)** Attempt any ONE of the following in about 150 words. **[10]**
- i) What are the features of language of a thesis?
 - ii) How far do you agree with the view that the value of any research depends on the organized presentation of its findings?
 - iii) What is a 'short research paper'? How is it different from an essay?
- Q4) a)** Attempt any ONE of the following in about 150 words. **[10]**
- i) Elucidate the difference between research methods and research methodology.
 - ii) Explain the relevance of interview technique and questionnaire in a research.
 - iii) Comment on comparative and descriptive methods in research.
- b)** Attempt any ONE of the following in about 150 words. **[10]**
- i) Why is it necessary to acknowledge the sources? What is the use of bibliography in a thesis?
 - ii) Write a note on uses and abuses of quotations in research?
 - iii) Explain the meanings of 'footnotes' and 'endnotes'. Give examples.

Q5) a) Attempt any TWO of the following : [10]

- i) Explain the methods and techniques suitable to study any topic of your choice in the area of 'Fiction'.
- ii) Make a list of resource materials and resource centres for carrying research in the area of 'Indian Drama in English'.
- iii) Frame five questions each to be asked to teachers and students as a part of questionnaire for research on 'Teaching of Essay Writing to the Students at UG Level.'
- iv) Frame two titles each for research in Emerging Issues in Postcolonial Indian Drama and Poetry.

b) Attempt any TWO of the following: [10]

- i) Prepare a sample research proposal for conducting research on any Indian poet of your choice.
- ii) Prepare a sample bibliography of two entries according to MLA style sheet for a research on the autobiography of M. C. Chhagla. Specify the title of your research topic.
- iii) Prepare an introduction for the research topic, 'Historical Concerns in the Novels of Manohar Malgaonkar.'
- iv) Select a topic of your choice in the area of British poetry and prepare chapter wise design of the thesis.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4427

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1419

M.A. (Part - I)

HINDI (हिन्दी)

प्राचीन तथा मध्ययुगीन काव्य
(अमीर खुसरो, जायसी, सूरदास, बिहारी और भूषण)

प्रश्न पत्र - 1 : सामान्य स्तर
(2013 Pattern) (10701)

समय : 3 घंटे/

[पूर्णांक : 100

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक हैं।

प्र.1) खड़ी बोली हिंदी के विकास में अमीर खुसरो का योगदान स्पष्ट कीजिए।

अथवा

‘पद्मावत’ में प्रकृति सौंदर्य को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।

प्र.2) भ्रमरगीतसार एक उपालंभ काव्य है, समझाइए।

अथवा

बिहारी सतसई श्रृंगारपरक रचना होते हुए भी भक्तिभाव से पूर्ण है, स्पष्ट कीजिए।

प्र.3) हिंदी वीर काव्य को परिपूर्ण बनाने में भूषण के योगदान को स्पष्ट कीजिए।

अथवा

निम्नलिखित में से किन्हीं दो विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए।

- क) जायसी की काव्य कला।
ख) सूर की गोपियाँ।
ग) भूषण कालीन सामाजिक परिस्थिती।
घ) बिहारी की अलंकार योजना।

P.T.O.

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए।

- क) अमीर खुसरो की पहेलियाँ और मुकरियों में लोकरंजकता को स्पष्ट कीजिए।
- ख) भ्रमरगीत में व्यंजित भक्तिभावना स्पष्ट कीजिए।
- ग) 'पद्मावत' में व्यक्त प्रेमभावना को स्पष्ट कीजिए।
- घ) भूषण के काव्य में चित्रित वीर रस का वर्णन कीजिए।

प्र.5) निम्नलिखित अवतरणों में से किसी दो की संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए।

- अ) सेज पड़ी मेरे आँखों आया।
डाल सेज मोहिं मजा दिखाया।
किससे कहूँ मजा मैं अपना।
ऐ सखी साजन ना सखी सपना।

अथवा

प्रेमरहित यह जोग कौन काज गयो?
दीनन सो निदूर बचन कहे कहा पायो?
नयनन निज कमलनयन सुंदर मुख हेरो।
मूँदन ते नयन कहत कौन ज्ञान तेरो।
तामें कहु मधुकर! हम कहाँ लैन जाहिं।
जामें प्रिय प्राणनाथ नँदनंदन नाही?
जिनके तुम सखा साधु बातें कहू तिनकी
जीवै सुनि स्यामकथा दासी हम जिनकी
निरगुन अनिवासी गुन आनि आनि भाखौ।
सूरदास जिय कै जिय कहाँ कान्ह राखौ?

- आ) चित्रा मित मीन घर आवा। कोकिल पीउ पुकारत पावा।
स्वाति बुँद चाकित मुख परे। सीप समुंद्र मोती लै भरै॥
सरवर सँवरि हंस चलि आए। सारस कुरू रहिं खँजन देखाए।
भए अवगास कास बन फूलें। कंत न फिरे विदेसहि भूले॥
विरह हस्ति तन सालैं खाड़ करैं तन चूर।
बेगि आइ पिउ बाजहू, गाजहू होई सुदूर॥

अथवा

जा पर साहि तनै शिवराज सुरेस की ऐसी सभा सुभ साजै।
यों कवि भूषण जंपत हैं लखि संपति को अलकापती लाजै॥
जा मधि तीनिहू लोक कि दीपति ऐसो बड़ो गढ़राज बिराजै।
वारि पताल सी माची मही अमरगति की छवि ऊपर छाजै॥

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4428

[Total No. of Pages : 2

[5962]Ext.-1420

M.A. (Part-I) (External)

HINDI (हिंदी)

प्रश्नपत्र – 2 : विशेष स्तर – आधुनिक हिंदी गद्य साहित्य
(उपन्यास, कहानी, नाटक और निबंध)
(2013 Pattern) (10702)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 100

- सूचनाएँ: 1) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक हैं ।
2) सभी प्रश्नों के उत्तर अनिवार्य हैं ।

प्रश्न 1) 'कलि कथा' : वाया बाइपास' उपन्यास की संवेदना विवेचित कीजिए ।

अथवा

'कलि कथा : वाया बाइपास' उपन्यास प्रमुख पात्रों के चरित्र विकास को विश्लेषित कीजिए ।

प्रश्न 2) कहानी विधा के विकास – क्रम को सोदाहरण समझाइए ।

अथवा

'सजा', 'मनहूसाबी' तथा 'वह मैं थी' कहानियों चित्रित स्त्री-वेदना को विशद कीजिए ।

प्रश्न 3) 'अभंग गाथा' नाटक की प्रयोगधर्मिता को संश्लेषित कीजिए ।

अथवा

“‘अभंग गाथा’ उस समय के जीवन का कच्चा चिट्ठा उधृत करने वाला नाटक है,” इस कथन की समीक्षा कीजिए ।

प्रश्न 4) “‘ताज’ निबंध प्रेम की पवित्रता को चित्रित करता है,’ सोदाहरण समझाइए ।

अथवा

हिंदी निबंध विधा के विकास को विश्लेषित कीजिए ।

P.T.O.

प्रश्न 5) निम्नलिखित में से किन्हीं दो विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए ।

- क) 'कलि कथा : वाया बाड़ पास' उपन्यास के शीर्षक की सार्थकता।
- ख) 'मुंबई कांड' कहानी का उद्देश्य ।
- ग) 'अभंग गाथा' नाटक की जीजाई ।
- घ) 'बुद्धिजीवी' निबंध का प्रयोजन ।

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4429

[Total No. of Pages : 1

[5962]-Ext.-1421
M.A. (Part - I) (External)

HINDI (हिन्दी)

भारतीय एवं पाश्चात्य साहित्यशास्त्र
प्रश्नपत्र – 3 : विशेष स्तर
(2013 Pattern) (10703)

समय : 3 घंटे/

[पूर्णांक : 100

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक हैं।

प्र.1) रस निष्पत्ति में रस के अवयवों का योगदान स्पष्ट कीजिए।

अथवा

अलंकार सिद्धांत का स्वरूप एवं महत्व स्पष्ट कीजिए।

प्र.2) ध्वनि और शब्द शक्तियों के संबंध पर प्रकाश डालिए।

अथवा

वक्रोक्ति के भेदों का सोदाहरण परिचय दीजिए।

प्र.3) प्लेटो के अनुकरण सिद्धांत की समीक्षा कीजिए।

अथवा

लॉजाइनस के उदात्त सिद्धांत का महत्व स्पष्ट कीजिए।

प्र.4) रिचर्ड्स के मनोवैज्ञानिक मूल्यवाद और संप्रेषण सिद्धांत की समीक्षा कीजिए।

प्र.5) निम्नलिखित विषयों में से किन्हीं दो पर टिप्पणीयाँ लिखिए :

- क) यथार्थवाद
ख) साधारणीकरण की अवधारणा
ग) ध्वनि और स्फोट सिद्धांत
घ) रीति और गुण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4430

[Total No. of Pages : 2

[5962]Ext.-1422

M.A. (Part-I) (External)

HINDI (हिंदी)

प्रश्नपत्र – 4 : विशेष स्तर – वैकल्पिक

आ) हिंदी उपन्यास तथा हिंदी यात्रा साहित्य

(Elective) (2013 Pattern) (10705)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 100

- सूचनाएँ: 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) सभी प्रश्नों के लिए समान अंक हैं ।

प्रश्न 1) 'गोदान' उपन्यास की समीक्षा कीजिए ।

अथवा

हिंदी उपन्यासों की प्रमुख प्रवृत्तियों पर प्रकाश डालिए।

प्रश्न 2) हिंदी उपन्यास विधा के विविध शैलियों का परिचय दीजिए ।

अथवा

'चित्रलेखा' उपन्यास की मीमांसा कीजिए ।

प्रश्न 3) 'यात्रा साहित्य' विकास क्रम को सोदाहरण समझाइए ।

अथवा

'मेरी जीवन यात्रा' यात्रा साहित्य का विवेचन कीजिए ।

प्रश्न 4) 'चीड़ों पर चाँदनी' की समीक्षा कीजिए ।

अथवा

हिंदी यात्रा साहित्य की विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए ।

P.T.O.

प्रश्न 5) निम्नलिखित अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए ।

क) “इन देशों में सर्प-पूजा के साथ सूर्य की उपासना भी प्रचलित थी। इसलिए यहाँ सूर्य मंदिरों का निर्माण किया गया था।”

अथवा

“महाराज घर में न गाय हैं, न बछिया, न पैसा। यही पैसे है, यही इनका गो-दान है।”

ख) “मै खुद अवतारी लाभा हूँ, लेकिन उसे बिल्कुल धोखा समझता हूँ। दलाई लाभा को छोड़ मैं किसी को अवतारी नहीं मानता।”

अथवा

“मानव अनुभव करता है कि उसको नगण्य बना दिया गया है । नगण्यता का अनुभव ही उसका सबसे अधिक कसकने वाला अनुभव हो गया है ।”

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4431

[Total No. of Pages : 4

[5962]-Ext.-1423

M.A. (Part - II) (For External)

HISTORY

Core Paper No. 7 : Ancient and Medieval Civilization of the
World

Core Paper No. 10 : History of Modern India (1857-1971)
(2013 Pattern) (Semester - III & IV) (21501)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Discuss Socio-Economic life during the ancient Egyptian Civilization in China.
- b) Examine the religious ideology of Confucius in Ancient Civilization in China.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain the salient features of Dark age in Medieval West.
- b) Write which factors were responsible for the rise of revolution movement in India.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Evaluate the Non-Cooperation movement.
- b) Give an account of the Deccan Riots.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss the India's Foreign policy with reference to China up to 1962.
- b) Explain the relation between India and Pakistan 1947 to 1971.

P.T.O.

Q5) Write any four short notes of the following in 100 words :

[20]

- a) Ancient Indian Literature
- b) Greek Architecture
- c) Feudal System
- d) Utilitarianism
- e) Panchsheel
- f) Naval Mutiny

Total No. of Questions : 5]

PA-4431

[5962]-Ext.-1423

M.A. (Part - II) (For External)

HISTORY

Core Paper No. 7 : Ancient and Medieval Civilization of the
World

Core Paper No. 10 : History of Modern India (1857-1971)
(2013 Pattern) (Semester - III & IV) (21501)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) प्राचीन चिनी संस्कृतीतील इजिप्तच्या सामाजिक आर्थिक जीवनाची चर्चा करा.
ब) प्राचीन चिनी संस्कृतीतील कन्फ्युशियसच्या धार्मिक विचारांचे परिक्षण करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) मध्ययुगीन पाश्चात्य जगातील अंधारयुगाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) भारतातील क्रांतीकारी चळवळीच्या उदयास कोणते घटक जबाबदार ठरले ते लिहा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) असहकार चळवळीचे मूल्यमापन करा.
ब) दख्खन दंग्याचा वृत्तांत द्या.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) 1962 पर्यंतच्या चीनच्या विशेष संदर्भातील भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाची चर्चा करा.
ब) 1947 ते 1971 पर्यंतचे भारत आणि पाकीस्तान यांच्यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[20]

- अ) प्राचीन भारतीय साहित्य
- ब) ग्रीक स्थापत्य कला
- क) सरंजाम पद्धत
- ड) उपयुक्तावाद
- इ) पंचशील
- फ) 1946 चे नाविक बंड

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4432

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1424

M.A. (Part - II) (External)

HISTORY

Core Paper No. - 8 : Debates in Indian History and
Core Paper No. - 11 : Intellectual History of Modern West
(2013 Pattern) (Semester - III & IV) (21502)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.

Q1) Answer any one of the following question in 500 words. [20]

- a) Review the various opinion about Aryan original place.
- b) The Mughal Empire was a Theocratic Empire - Discuss.

Q2) Answer any one of the following question in 500 words. [20]

- a) Define the term urbanisation. Explain the socio-economic factors related to urbanization.
- b) Explain the nature of 18th century Debate.

Q3) Answer any one of the following question in 500 words. [20]

- a) Explain the nature of Renaissance & Examine its impact on European Society.
- b) What is meant by Individualism? Explain its fundamental principles.

Q4) Answer any one of the following question in 500 words. [20]

- a) Explain the meaning and nature of the Enlightenment.
- b) Explain the concept of Liberalism. Examine its impact on the British rule in India.

Q5) Write short notes on 100 words (any four) [20]

- a) Chola a segmentary state
- b) Urban Decay
- c) Orientalism
- d) Scientific thinking
- e) Scholasticism
- f) Totalitarianism

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4432

[5962]-Ext.-1424

M.A. (Part - II) (External)

HISTORY

Core Paper No. - 8 : Debates in Indian History and
Core Paper No. - 11 : Intellectual History of Modern West
(2013 Pattern) (Semester - III & IV) (21502)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) आर्यांच्या मूळ स्थानाविषयी विविध मतांचा आढावा घ्या.
ब) 'मुगलराज्य ईश्वरसत्ताक राज्य होते' चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) 'शहरीकरण' या संज्ञेची व्याख्या देऊन शहरीकरणाशी जोडलेले सामाजिक आर्थिक घटक स्पष्ट करा.
ब) 18 व्या शतकातील विवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) प्रबोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा आणि युरोपियन समाजावरील त्याच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
ब) 'व्यक्तीवाद' म्हणजे काय? त्याची मूलभूत तत्त्वे स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) बुद्धीप्रामाण्यवादाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) 'उदारमतवाद' ही संकल्पना स्पष्ट करून तिच्या भारतातील ब्रिटीश शासनावरील प्रभावाचे परीक्षण करा.
- प्र.5)** खालील टिपा 100 शब्दांत लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) चोल विखंडित राज्य
ब) नगरांचा ज्हास
क) पौर्वात्यवाद
ड) विज्ञानवादी विचार
इ) मतवाद (स्कोलिस्टिसिझम)
फ) सर्वकषवाद

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4433

[Total No. of Pages : 4

[5962]Ext.-1425

M.A. (Part - II) (External)

HISTORY

**Core Paper No. 9 : Economic History of Modern India
and**

**Core Paper No. 12 : World After World War II (1945-2000)
(2013 Pattern) (21503)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain the financial imperialism phase in the European India.
- b) Take review in details Mahalwari system.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Discuss the Foreign Trade in Modern India.
- b) State the importance of Indian Banking in British Period.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain the origin and nature of the Cold War.
- b) Take a Review the problems of Oil diplomacy.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**

- a) Explain the causes of Vietnam War and Political importance.
- b) Take a review in detail the Re-unification Germany.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words.

[20]

- a) Free trade phase
- b) Commercialization of agriculture consequence
- c) Give information about Railways Industry
- d) Non-Aligned movement
- e) Salient features of Oil Politics
- f) Globalisation Consequence.

Total No. of Questions : 5]

PA-4433

[5962]Ext.-1425

M.A. (Part - II) (External)

HISTORY

Core Paper No. 9 : Economic History of Modern India
and

Core Paper No. 12 : World After World War II (1945-2000)
(2013 Pattern) (21503)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) युरोपीयन भारतातील आर्थिक साम्राज्यवादाचे टप्पे स्पष्ट करा.
ब) महालवारी पद्धतीचा सविस्तर आढावा घ्या.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) आधुनिक भारतातील परकिय व्यापाराची चर्चा करा.
ब) ब्रिटीश कालीन भारतातील बँकांचे महत्व सांगा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) शित युद्धाचा उदय आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) तेल राजनितीतील समस्यांचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) व्हिएतनाम युद्धाची कारणे सांगून त्याचे राजकीय महत्व स्पष्ट करा.
ब) जर्मनीच्या पुर्नएकीकरणाचा सविस्तर आढावा घ्या.

प्रश्न 5) प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) मुक्त व्यापाराचे टप्पे
- ब) शेतीच्या व्यापारी करणाचे परिणाम
- क) रेल्वे उदयोगाविषयी माहिती द्या
- ड) अलीप्ततावादी चळवळ
- इ) तेलाच्या राजकारणाची ठळक वैशिष्ट्ये
- फ) जागतिकीकरणाचे परिणाम

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4434

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1426

M.A. (Part - II) (External)

HISTORY

**Maharashtra in the 19th Century & Maharashtra in the 20th Century
(2013 Pattern) (21504)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.

Q1) Answer any one of the following question in 500 words: **[20]**

- a) Assess the social conditions of Maharashtra in 19th Century.
- b) State the causes and consequences of the rise of Bureaucracy.

Q2) Answer any one of the following question in 500 words: **[20]**

- a) Explain the impact of Liberalism in 19th Century Maharashtra.
- b) Explain the contribution of Mahatma Jyotiba Phule in social awareness.

Q3) Answer any one of the following question in 500 words: **[20]**

- a) Give an account achievements of Pune Sarvajanik Sabha.
- b) Examine salient features of the co-operative movement in the 20th Century Maharashtra.

Q4) Answer any one of the following question in 500 words: **[20]**

- a) Trace the development of trade and commerce in the 19th Century Maharashtra.
- b) Take a review of the cotton industry in 19th Century Maharashtra.

Q5) Write short note on any four of the following in 100 words each. **[20]**

- a) Constitutionalism
- b) Renaissance
- c) Explain the term 'Industrial Growth'.
- d) Godavari Parulekar.
- e) Senapati Bapat.
- f) Nana Shankar Sheth.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4434

[5962]-Ext.-1426
M.A. (Part - II) (External)
HISTORY

Maharashtra in the 19th Century & Maharashtra in the 20th Century
(2013 Pattern) (21504)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील सामाजिक परिस्थितीचे मुल्यमापन करा.
ब) नोकरशाहीच्या उदयाची कारणे व परिणाम सांगा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रावरील उदारमतवादाचा प्रभाव स्पष्ट करा.
ब) महात्मा जोतिबा फुले यांचे समाज जागृती मधील योगदान स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) पुणे सार्वजनिक सभेच्या कामगिरीचा वृत्तांत द्या.
ब) 20 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील सहकार चळवळीच्या मुख्य वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील व्यापार व वाणिज्य यांच्या विकासाचा मागोवा घ्या.
ब) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील कापड उद्योगाचा आढावा घ्या.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही चारवर 100 शब्दांत टीपा लिहा. [20]
अ) घटनात्मकतावाद
ब) प्रबोधन
क) 'औद्योगिक विकास' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
ड) गोदावरी परूळेकर
इ) सेनापती बापट
फ) नाना शंकर शेठ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4435

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1427

M.A. (Part - I)

HISTORY

Evolution of Ideas and Institutions in Ancient India
Evolution of Ideas and Institutions in Medieval India
(2013 Pattern) (11502)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

- Q1)** Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**
- a) Examine the literary sources of Ancient India.
 - b) Take a review of the historiography of the study of Medieval India.
- Q2)** Answer any one of the following questions in 500 words. **[20]**
- a) Explain the nature of Vedic state.
 - b) Explain Abul Fazl's ideas on state and Kingship.
- Q3)** Answer any one of the following question in 500 words. **[20]**
- a) Examine the emergence of caste based societies in India.
 - b) Explain the salient features of Vijaynagar State.
- Q4)** Answer any one of the following question in 500 words. **[20]**
- a) Explain the emergence of Satavahanas in deccan.
 - b) State the importance of trade economy of Medieval South India.
- Q5)** Write short notes on any four of the following in 100 words each. **[20]**
- a) Sabha and Samiti
 - b) Kaliyuge
 - c) Tecocracy
 - d) Mansabdari
 - e) Iron age
 - f) Mughal Agrarian system

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4435

[5962]-Ext.-1427

M.A. (Part - I)

HISTORY

Evolution of Ideas and Institutions in Ancient India
Evolution of Ideas and Institutions in Medieval India
(2013 Pattern) (11502)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) प्राचीन भारताच्या इतिहासाच्या वाङ्मयीन साधनांचे परीक्षण करा.
ब) मध्ययुगीन भारताच्या अभ्यासाविषयी इतिहास लेखनाचा आढावा घ्या.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) वेदकालीन राज्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) अबुल फजलचे राज्य व राज्यपदाविषयी विचार स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) भारतामधील जातीवर आधारीत संस्थांच्या उदयाचे परीक्षण करा.
ब) विजयनगर राज्याची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) दख्खनमधील सातवाहनांचा उदय स्पष्ट करा.
ब) मध्ययुगीन दक्षिण भारताच्या अर्थव्यवस्थेतील व्यापाराचे महत्त्व सांगा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही चारवर 100 शब्दांत टीपा लिहा. [20]
अ) सभा आणि समिती
ब) कलियुग
क) ईश्वरसत्ताक राज्य
ड) मनसबदारी
इ) लोहयुग
फ) मुगल कृषी पद्धत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4436

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1428

M.A. (Part - I) (External)

MARATHI (मराठी)

व्यावहारिक व उपयोजित मराठी : भाग - 1

अभ्यासपत्रिका क्र. - 1

(2013 Pattern) (10401)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) विविध साहित्य संस्था व त्यांचे वाङ्मयीन कार्य यांचा परिचय करून द्या.

किंवा

खालील उतारा उत्तरपत्रिकेत जसाचा तसा लिहून खुणांच्या साहाय्याने मुद्रित शोधन करा.

मानव जात हि निसर्गातील प्राणीसृष्टितून उत्क्रांत झालेली सर्वश्रेष्ठ प्राणीजात आहे हे शास्त्रीय सत्य विपुल संशोधनाच्या आधारे एकोणिसाव्या शतकाच्या मध्यास चार्ल्स डार्वीनने सिद्धांत स्वरूपात मांडले हा उत्क्रांती - सिद्धांत आज मानवसंबंधिच्या सर्व शास्त्रांचा मुलाधार मानला जातो. आधुनिक भाषा विचार त्यावरच आधारलेला आहे.

भाषा व्यवहाराच्या मूळाशी असणारी प्रतिके वापरण्याची मानवी शक्ति मेंदूमुळे मानवास लाभली आहे. अनुभवांतून मेंदुत संघटन क्रिया होऊन अर्थविषयक बोध मानवास होतो. यातून मानवी भाषांचा उगम झाला आहे.

प्र.2) तुमच्या परिसरातील प्रसिद्ध कृनिष्ठ शेतकरी पुरस्कार विजेत्याची 'मुलाखत' आकाशवाणीसाठी लिहा.

किंवा

पत्रलेखनाचे विविध प्रकार सांगून, पत्रलेखनाच्या भाषेची गुणवैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.3) भाषांतराचे स्वरूप स्पष्ट करून भाषांतरांचे विविध प्रकार लिहा.

किंवा

निवेदनाची गुण वैशिष्ट्ये सांगून, निवेदनाची शैली व तंत्र या संकल्पना स्पष्ट करा.

P.T.O.

प्र.4) जनसंपर्काचे स्वरूप सांगून आवश्यकता स्पष्ट करा.

किंवा

‘दूरदर्शनचे शैक्षणिक क्षेत्रातील कार्य’ या विषयावर प्रकल्पलेखनाचा आराखडा तयार करा.

प्र.5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) शुद्धलेखन संकल्पना
- ब) विशेषांकातील सृजनात्मक लेखन
- क) भाषांतर एक कला
- ड) जनसंपर्काचे महत्त्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4437

[Total No. of Pages : 2

[5962]Ext.-1429

M.A. (Part - I) (For External)

Marathi (मराठी)

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते इ.स. 1818)

अभ्यास पत्रिका क्र. - 2

(2013 Pattern) (10402)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) आद्यकवी मुकुंदराज यांच्या साहित्य निर्मिती पाठीमागील प्रेरणा सांगून 'विवेक सिंधू' या ग्रंथाचे सौंदर्यग्रहण करा.

किंवा

महानुभाव पंथाच्या वाङ्मय निर्मितीचे ऐतिहासिक महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) वारकरी संप्रदायाचे प्रचारक म्हणून संत नामदेवांच्या साहित्य कर्तृत्वाचा आढावा घ्या.

किंवा

संत मेळ्यातील कवीच्या काव्याची सविस्तर माहिती लिहा.

प्रश्न 3) लोकशिक्षक म्हणून संत एकनाथांच्या सामाजिक व वाङ्मयीन कार्याचा परामर्श घ्या.

किंवा

समर्थ रामदास यांच्या समाज प्रबोधनाचे वेगळेपण स्पष्ट करून त्यांच्या 'दासबोध' या ग्रंथाचे वाङ्मयीन महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) शाहिरी काव्याच्या निर्मिती मागील प्रेरणा सांगून, लावणी या प्रकाराचा परिचय करून द्या.

किंवा

एक वाङ्मय प्रकार म्हणून बखरीचा परिचय करून, शिवपूर्वकालीन बखरीची माहिती लिहा.

P.T.O.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा :

- अ) ताम्रपट
- ब) संत मुक्ताबाईचे ताहीचे अभंग
- क) संत एकनाथांची भारूडे
- ड) संतचोखामेळा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4438

[Total No. of Pages : 1

[5962]-Ext.-1430
M.A. (Part - I) (External)

MARATHI (मराठी)

भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक व सामाजिक
अभ्यासपत्रिका क्र. - 3
(2013 Pattern) (10403)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) भाषेचे कार्य विशद करून, भाषा अभ्यासाच्या विविध पद्धतींचा आढावा घ्या.

किंवा

स्वन, स्वनिम - स्वनांतर ही संकल्पना विशद करा.

प्र.2) रूपिम विश्लेषणाची तत्त्वे साधार स्पष्ट करा.

किंवा

अर्थ विन्यास म्हणजे काय? ते सांगून अर्थाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3) भाषा बोली आणि समाज यांचा परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

किंवा

सामाजिक भाषाविज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट करून त्याची व्याप्ती विशद करा.

प्र.4) सांस्कृतिक व्यवस्थेचा भाषेवर परिणाम होतो, या मताचा परामर्श घ्या.

किंवा

परभाषेच्या संपर्कामुळे प्रमाणभाषेच्या अस्तित्वाचा प्रश्न निर्माण होतो आहे, चर्चा करा.

प्र.5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- भाषा आणि विविध व्यवसाय क्षेत्रे.
- सुरावली आणि आघात.
- व्यवसायपरत्वे भाषेचे उपयोजन.
- रूपिमांचे प्रकार.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4439

[Total No. of Pages : 10

[5962]Ext.-1431

M.A. (Part - I) (External)

Marathi (मराठी)

अभ्यास पत्रिका क्र. - 4 (ऐच्छिक)

i) ग्रामीण साहित्य आणि दलित साहित्य
(2013 Pattern) (10408)

विशेष सूचना :- खालील पाच अभ्यासपत्रिकांपैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

- i) ग्रामीण साहित्य आणि दलित साहित्य
किंवा
- ii) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते 1960)
किंवा
- iii) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतरमीमांसा
किंवा
- iv) वाङ्मयेतिहास लेखन विद्या
किंवा
- v) अलंकार, छंद आणि व्याकरण

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) ग्रामीण साहित्याच्या निर्मितीची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण साहित्यातील 'प्रादेशिकता' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) ग्रामीण कथा-कादंबरीच्या आधारे ग्रामीण भाषेचे स्वरूप विशद करा.

किंवा

ग्रामीण साहित्याचे योगदान उदाहरणासह स्पष्ट करा.

P.T.O.

प्रश्न 3) दलित साहित्य चळवळीमागील विचारधारा स्पष्ट करा.

किंवा

दलित कवितेतील नकार व विद्रोहाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) दलित आत्मकथनांमधील दुःख व वेदनेचे चित्रण करा.

किंवा

दलित साहित्याच्या भाषेचे वेगळेपण साहित्यकृतींच्या आधारे स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

अ) ग्रामीण भाषाशैली

ब) 'नटरंग' - कादंबरी

क) आठवणींचे पक्षी

ड) दलित साहित्याची भाषा

Total No. of Questions : 5]

PA-4439

[5962]Ext.-1431

M.A. (Part - I) (External)

Marathi (मराठी)

अभ्यास पत्रिका क्र. - 4 (ऐच्छिक)

ii) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते 1960)

(2013 Pattern) (10408)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) 'महाराष्ट्रातील समाज जीवनावर इंग्रजी सत्तेच्या उदयाचा परिणाम झाला' या विधानाची चर्चा करा.

किंवा

तत्कालीन मराठी वाङ्मय निर्मितीच्या प्रेरणा विशद करा.

प्रश्न 2) सांस्कृतिक चळवळ आणि मराठी साहित्याचा अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

केशव सुतांच्या काव्यातून तत्कालीन सामाजिक जीवनाचे प्रतिबिंब कसे आढळते, ते सोदाहरण सांगा.

प्रश्न 3) 1818 ते 1960 या कालखंडातील राजकीय विचार सरणीचा आढावा घ्या.

किंवा

अव्वल इंग्रजी कालखंडातील सामाजिक व सांस्कृतिक प्रबोधनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) अर्वाचीन काळातील साहित्य प्रचाराच्या विविध माध्यमांचा थोडक्यात परिचय करून द्या.

किंवा

महाराष्ट्रातील विविध साहित्य संस्थांच्या वाङ्मयीन कार्याचा परिणाम मराठी अभिरुचीवर झाला या विधानाची साधक-बाधक चर्चा करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

- अ) मराराष्ट्र धर्म
- ब) बखर वाङ्मय
- क) केशव सुतांची कविता
- ड) मराठी अभिरुची आणि आकाशवाणी

Total No. of Questions : 5]

PA-4439

[5962]Ext.-1431

M.A. (Part - I) (External)

Marathi (मराठी)

अभ्यास पत्रिका क्र. - 4 (ऐच्छिक)

iii) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतरमीमांसा
(2013 Pattern) (10408)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
-

प्रश्न 1) तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या विविध तत्वांचा सविस्तर आढावा घ्या.

किंवा

साहित्यकृतींच्या प्रभाव प्रकटीकरणाच्या क्षमतांचा आढावा घेउन सविस्तर विवेचन करा.

प्रश्न 2) 'विश्व साहित्य' संकल्पना स्पष्ट करुन त्याचे स्वरुप विशद करा.

किंवा

'कृष्णाकाठ' व 'अंतस्थ' या दोन साहित्यकृतीतील राजकीय घटनांचा तुलनात्मक अभ्यास करा.

प्रश्न 3) भाषांतर प्रक्रियेमध्ये येणाऱ्या निरनिराळ्या अडचणींचे स्वरुप सविस्तर विशद करा.

किंवा

अभिजात साहित्यकृतीतील अभिजातपण याविषयी सविस्तर विवेचन करा.

प्रश्न 4) प्रादेशिक, सांस्कृतिक, भौगोलिक व सामाजिक या घटकांचा भाषांतरावर कशा प्रकारे परीणाम होतो ते सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

'घाशीराम कोतवाल' व 'हयवदन' या नाटकांच्या संवादाचे वेगळेपण तौलनिक दृष्ट्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

- अ) प्रादेशिक वाङ्मयीन साहित्यकृती
- ब) तौलनिक साहित्याभ्यासाची तत्त्वे
- क) राष्ट्रीय साहित्यातील प्रेरणा
- ड) विश्वसाहित्याचे आशयातील वेगळेपण

Total No. of Questions : 5]

PA-4439

[5962]Ext.-1431

M.A. (Part - I) (External)

Marathi (मराठी)

अभ्यास पत्रिका क्र. - 4 (ऐच्छिक)

iv) वाङ्मयेतिहास लेखन विद्या

(2013 Pattern) (10408)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
-

प्रश्न 1) वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना व स्वरूप सांगून, ते स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र आहे, हे स्पष्ट करा.

किंवा

वि. का. राजवाडे आणि गो. म. कुलकर्णीयांचे वाङ्मयइतिहास लेखनाचे कार्य विशद करा.

प्रश्न 2) वाङ्मयेतिहासाचे लेखन प्रकार सांगून उद्दिष्टानुसार वाङ्मयेतिहास लेखन केले जाते हे स्पष्ट करा.

किंवा

वाङ्मयेतिहासाची सामग्री सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) वाङ्मयेतिहास विचारातील नवसंकल्पना सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

वाङ्मयेतिहास लेखनातील तात्विक व तांत्रिक समस्या व अडचणी स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) मराठीतील वाङ्मयेतिहास विचारांच्या वाटचालीचा आढावा घ्या.

किंवा

माटे-बेडेकर यांच्या मराठी वाङ्मयेतिहास लेखनाचा आढावा घ्या.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

- अ) भारतीय वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना
- ब) समग्रलक्षी वाङ्मयेतिहास लेखन
- क) व. दि. कुलकर्णी यांचे वाङ्मयेतिहास लेखन
- ड) वाङ्मयेतिहास लेखनाची ध्येये व उद्दिष्टे

Total No. of Questions : 5]

PA-4439

[5962]Ext.-1431

M.A. (Part - I) (External)

Marathi (मराठी)

अभ्यास पत्रिका क्र. - 4 (ऐच्छिक)

v) अलंकार, छंद आणि व्याकरण

(2013 Pattern) (10408)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
-

प्रश्न 1) अलंकार आणि छंदांची संस्कृत मधील विकासात्मक वाटचाल स्पष्ट करा.

किंवा

अलंकाराचे काव्यरचनेतील स्थान आणि सौंदर्य वृद्धी विशद करा.

प्रश्न 2) अलंकार व छंद यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

अलंकार, छंद आणि मुक्तछंद यांचे मराठीतील चिंतन सोदाहरण विशद करा.

प्रश्न 3) व्याकरण म्हणजे काय? व्याकरणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

व्याकरण आणि भाषा परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) व्याकरणाचे विविध प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

मराठी भाषेतील व्याकरणाची पूर्वपीठिका सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोन टीपा लिहा :

- अ) अलंकार संकल्पना
- ब) छंदाचे प्रकार
- क) व्याकरणाची व्याप्ती
- ड) व्याकरणाचा भाषेतील उपयोग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4440

[Total No. of Pages : 2

[5962]Ext.-1432

M.A. (Part-II) (External)

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका क्र - 5

प्रसारमाध्यमे आणि साहित्य व्यवहार

(2013 Pattern) (20401)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) 'भाषा हे संवाद, भावना, संस्कृतीचे प्रभावी माध्यम आहे' सोदाहरण लिहा.

किंवा

तुम्हाला आवडलेल्या नाटकावर, वृत्तपत्रासाठी आस्वादात्मक लेखन करा.

प्रश्न 2) अर्ध्या एकरात बटाट्याचे भरपूर पीक घेतलेल्या शेतकऱ्याचा व्यक्तिवेध कसा घेतला जाईल ते सविस्तर लिहा.

किंवा

श्राव्य माध्यमातील विविध लेखन प्रकारांचा परिचय करून द्या.

प्रश्न 3) दूरदर्शनाच्या वृत्तसंकलनासाठी कोणती काळजी घ्यावी लागते ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

दृक्-श्राव्य माध्यमातील जाहिरातीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये सोदाहरण लिहा.

P.T.O.

प्रश्न 4) पटकथालेखनाचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

एका साहित्य प्रकाराचे दुसऱ्या साहित्य प्रकारामध्ये रूपांतर करताना कोणती कौशल्ये वापरली जातात ते सविस्तर लिहा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

अ) क्रीडा पत्रकारिता.

ब) सर्जनात्मक आस्वाद.

क) वृत्तमालिका.

ड) श्राव्य माध्यमांसाठी जाहिरातलेखन.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4441

[Total No. of Pages : 1

[5962]-Ext.-1433
M.A. (Part - II) (External)
MARATHI (मराठी)
साहित्य : समीक्षा व संशोधन
अभ्यासपत्रिका क्र. - 6
(2013 Pattern) (20402)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) साहित्य समीक्षेची वैशिष्ट्ये व प्रयोजने विशद करा.

किंवा

साहित्य समीक्षकाने पाळावयाची पथ्ये स्पष्ट करा.

प्र.2) साहित्य समीक्षेच्या संदर्भात मानसशास्त्रीय समीक्षा पद्धतीची उपयुक्तता स्पष्ट करा.

किंवा

आंतरविद्याक्षेत्रिय संशोधनाची आवश्यकता उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्र.3) इ.स. 1921 ते इ.स. 1945 मधील मराठी साहित्य समीक्षेची वाटचाल स्पष्ट करा.

किंवा

मराठीतील मार्क्सवादी समीक्षेचा आढावा घ्या.

प्र.4) संशोधकाच्या अंगी असणारे आवश्यक गुण स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्यवृत्तीनिष्ठ संशोधनाची उपयुक्तता व मर्यादा स्पष्ट करा.

प्र.5) टीपा लिहा. (चार पैकी दोन)

- अ) तौलनिक साहित्याभ्यासाची गरज
ब) लोकसाहित्य संशोधनाची गरज
क) संत साहित्य संशोधक - गं. बा. सरदार
ड) संशोधन प्रक्रियेतील विविध टप्पे

[5962]Ext.-1434

M.A. (Part-II) (External)

MARATHI (मराठी)

विशेष लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन/अर्वाचीन) मध्ययुगीन : संत जनाबाई
(अभ्यासपत्रिका क्र. 7)

(2013 Pattern) (20403)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) मध्ययुगीन कालखंडातील सामाजिक, सांस्कृतिक आणि धार्मिक पर्यावरणाचा सोदाहरण मागोवा घ्या. [20]

किंवा

वारकरी संप्रदायाचे स्वरूप आणि तत्त्वज्ञान यांची ओळख करून द्या.

प्रश्न 2) संत जनाबाईंच्या वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वाचे विविध पैलू स्पष्ट करा. [20]

किंवा

संत जनाबाईंच्या जीवन चरित्राची जडणघडण कशी झाली ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) संत जनाबाईंच्या विठ्ठल माहात्म्यावर अभंगांचे भावसौंदर्य उलगडून दाखवा. [20]

किंवा

संत जनाबाईंच्या आत्मपर अभंगांचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'संत जनाबाईंच्या अभंगातून आपणास त्यांच्या जीवननिष्ठेचा प्रत्यय येतो' या विधानाचा परामर्श घ्या. [20]

किंवा

संत जनाबाईंच्या अभंगांच्या भाषाशैलीचे वेगळेपण विशद करा.

P.T.O.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

[20]

- अ) संतजनाबाईंची गुरूपरंपरा
- ब) संत जनाबाई आणि इतर संत कवयित्री
- क) संत जनाबाई - प्रल्हाद चरित्र
- ड) संत जनाबाईंचे नामदेव चरित्रपर अभंग.

Total No. of Questions : 5]

PA-4442

[5962]Ext.-1434

M.A. (Part-II) (External)

MARATHI (मराठी)

विशेष लेखकाचा अभ्यास (मध्ययुगीन/अर्वाचीन) यशवंतराव चव्हाण
(अर्वाचीन लेखक) (अभ्यासपत्रिका क्र. 7)

(2013 Pattern) (20403)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) यशवंतराव चव्हाण यांचे जीवनचरित्र सोदाहरण स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

यशवंतराव चव्हाण यांच्या वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वाची जडणघडण कशी झाली हे थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'कृष्णकाठ' हे यशवंतराव चव्हाण यांचे आत्मचरित्र केवळ राजकीय आत्मचरित्र नसून एक सृजनशील मनाचे दर्शन घडविणारे अभिजात आत्मचरित्र आहे या विधानाचा परामर्श घ्या. [20]

किंवा

'कृष्णकाठ' या आत्मचरित्राच्या आधारे तत्कालिन राजकीय, सामाजिक व सांस्कृतिक पर्यावरणाचा परिचय द्या.

प्रश्न 3) 'भूमिका' हा यशवंतराव चव्हाण यांचा भाषणसंग्रह वैचारिक लेखनाचा उत्तम आदर्श आहे या विधानाचा परामर्श घ्या. [20]

किंवा

'सहाद्रीचे वारे' या संग्रहातील यशवंतराव चव्हाण यांच्या विचारधनाचा परिचय करून द्या.

प्रश्न 4) यशवंतराव चव्हाण यांच्या 'ऋणाणुबंध' या लेखसंग्रहाचे अंतरंग उलगडून दाखवा. [20]

किंवा

यशवंतराव चव्हाण यांच्या ललितलेखसंग्रह व पत्रसंग्रहातून ललितगद्याची कोणती वैशिष्ट्ये आविष्कृत होतात ते विशद करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा. [20]

- अ) यशवंतराव चव्हाण यांचे साहित्यिक योगदान.
- ब) यशवंतराव चव्हाण यांच्या लेखनशैलीचे वेगळेपण
- क) 'युगांतर' मधील सामाजिक चिंतन
- ड) यशवंतराव चव्हाण यांची 'भूमिका'

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4443

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1435
M.A. (Part - II) (External)
MARATHI (मराठी)

1 - लोकसाहित्याची मुलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य
अभ्यासपत्रिका क्र. - 8 (ऐच्छिक)
(2013 Pattern) (20404)

खालील पाच अभ्यासपत्रिकापैकी कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवावी.

- 1 - लोकसाहित्याची मुलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य.
- 2 - सौंदर्यशास्त्र.
- 3 - लेखनविद्या आणि निबंधलेखन.
- 4 - मराठीतील वैचारिक साहित्य आणि साहित्याचा सामाजिक दृष्टीने अभ्यास.
- 5 - साहित्य : सर्जन आणि उपयोजन.

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) लोकसाहित्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

‘लोकसाहित्याच्या अध्ययनाची आवश्यकता ही काळाची गरज आहे’ स्पष्ट करा.

प्र.2) लोकसाहित्य आणि लोकजीवनाच्या विविध क्षेत्रातील अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

लोकसाहित्य आणि ग्रंथिक साहित्य सहसंबंध स्पष्ट करा.

प्र.3) मराठी लोकगीतांचे प्रकार विशद करा.

किंवा

मराठी लोककथांचे प्रकार विशद करा.

P.T.O.

प्र.4) लोकसाहित्याच्या सादरीकरणातील विविधता विशद करा.

किंवा

मराठी कीर्तन परंपरेचे स्वरूप स्पष्ट करून कीर्तनाचे प्रकार विशद करा.

प्र.5) कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

- अ) लोकसाहित्याची भाषा.
- ब) लोकसाहित्याची आस्वादकता.
- क) लोकसाहित्याच्या अभ्यासिका – सरोजिनी बाबर.
- ड) लोकसाहित्य संशोधन मंडळ, औरंगाबाद.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4444

[Total No. of Pages : 1

[5962]-Ext.-1436
M.A. (Part - II) (External)
MARATHI (मराठी)
03 - लेखनविद्या व निबंध लेखन
अभ्यासपत्रिका क्र. - 8
(2013 Pattern) (20406)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) जीवनव्यवहारातील संवादाचे महत्व, गरज व स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

जीवनव्यवहारातील भाषेचे स्थान विविध अंगांनी स्पष्ट करा.

प्र.2) अर्थ निश्चिती व संवाद कौशल्य यांचा अनुबंध स्पष्ट करा.

किंवा

संवादाची विविध माध्यमे व त्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.3) मराठी भाषेच्या संवादाची वैशिष्ट्ये व स्वरूप विशद करा.

किंवा

विविध क्षेत्रातील भाषेचे वेगळेपण सोदाहरण लिहा.

प्र.4) प्रसार माध्यमांच्या भाषेचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

किंवा

निबंध लेखनातील मुक्त अभिव्यक्तीचा परिचय करून घ्या.

प्र.5) टीपा लिहा. (चार पैकी दोन)

- अ) आकाशवाणीची भाषा
ब) अर्थ निश्चितेतील अडथळे
क) संपादनाची कौशल्ये
ड) संवादातील अडथळे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4445

[Total No. of Pages : 1

[5962]-Ext.-1437
M.A. (Part - II) (External)

MARATHI (मराठी)

5 - साहित्य : सर्जन आणि उपयोजन
अभ्यासपत्रिका क्र. - 8
(2013 Pattern) (20408)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1) साहित्य सर्जन म्हणजे काय हे सांगून साहित्याच्या सर्जन प्रक्रियेसंबंधी पाश्चात्य मीमांसकांनी मांडलेल्या मतांचा परामर्श घ्या.

किंवा

‘साहित्याच्या सर्जन प्रक्रियेत प्रतिभेबरोबरच कल्पनाशक्ती, स्फूर्ती यांनाही महत्त्व असते,’ सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.2) नाटक व इतर साहित्य प्रकार यांच्यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.

किंवा

कथा आणि कादंबरी या वाङ्मयप्रकारांचे, स्वरूप वैशिष्ट्ये सविस्तरपणे लिहा.

प्र.3) समकालीन परिस्थिती आणि साहित्य सर्जन यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्यनिर्मिती करताना वाचन, पूर्वपरंपरा, भाषा इ. घटकांचे महत्त्व विशद करा.

प्र.4) चरित्र-आत्मचरित्र निबंध या वाङ्मयप्रकारांतील साम्यभेद स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्य सर्जनात प्रकारनिष्ठ निर्मिती व स्वैरनिर्मितीचे फायदे-तोटे थोडक्यात विशद करा.

प्र.5) कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा.

- अ) कथेचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये
ब) भरतमुनींचा रससिद्धांत
क) रा.भा. पाटणकर यांचा साहित्यविचार
ड) साहित्य सर्जन आणि लेखकाचे व्यक्तिमत्त्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4446

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1438

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

PO-C1 : Political Theory

PO-C4 : Comparative Politics

(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (11601)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Define the term Political Theory. Discuss Marxist and Feminist perspectives of Political Theory.
- b) Define the term Political Obligation. Discuss its features and bases.

Q2) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Write the meaning of the terms Liberty and Equality. Explain the nature and types of them.
- b) Give the meaning of the term Political Theory and discuss liberal perspective on Political Theory.

Q3) Answer any one of the following : **[20]**

- a) What is the meaning of the term non governmental organisation? Explain it's nature, features and functions in the context of Globalization.
- b) Discuss in detail changing nature and federalism.

Q4) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Critically evaluate the changing nature and role of bureaucracy in Modern Governmental Structure.
- b) Critically examine the role, features and importance of social movement as a non-state Political Process.

Q5) Write short notes on (any four) : **[20]**

- a) Bases of Political obligation.
- b) Dimention of Justice.
- c) Types of rights.
- d) Features of non democratic state.
- e) Modernization and Development.
- f) Changing role and nature of Political Parties.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4446

[5962]-Ext.-1438

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

PO-C1 : Political Theory

PO-C4 : Comparative Politics

(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (11601)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) राजकीय सिद्धांत व्याख्या लिहा. राजकीय सिद्धांताच्या मार्क्सवादी आणि स्त्रीवादी परिप्रेक्ष्याची चर्चा करा.
ब) राजकीय आबंधन संज्ञेची व्याख्या लिहून त्याची वैशिष्ट्ये आणि आधारांची चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) स्वातंत्र्य आणि समता संकल्पनांचा अर्थ सांगून त्यांचे स्वरूप आणि प्रकार स्पष्ट करा.
ब) राजकीय सिद्धांत संकल्पनेचा अर्थ सांगून त्याच्या उदारमतवादी परिप्रेक्ष्याची चर्चा करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) बिगर शासकीय संघटना म्हणजे काय? जागतिकीकरणाच्या संदर्भात तिचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये आणि कार्य स्पष्ट करा.
ब) संघराज्याच्या बदलत्या स्वरूपावर सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) आधुनिक शासकीय संरचनेतील नोकरशाहीच्या बदलत्या स्वरूपाचे आणि भूमिकेचे चिकित्सक परीक्षण करा.
ब) एक बिगर राज्य राजकीय प्रक्रियेचा एक महत्वाचा घटक म्हणून सामाजिक चळवळीची भूमिका, वैशिष्ट्ये आणि महत्व यांचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- प्र.5)** थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) राजकीय उत्तरदायित्वाचे आधार
ब) न्यायाचे पैलू
क) हक्काचे प्रकार
ड) बिगर लोकशाही राज्याची वैशिष्ट्ये
इ) आधुनिकीकरण आणि विकास
फ) राजकीय पक्षांची बदलती भूमिका आणि स्वरूप

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4447

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1439
M.A. (Part - I) (External)
POLITICAL SCIENCE (Compulsory Paper)
PO-C2 : Public Administration &
PO-C5 : Public Policy
(2013 Pattern) (11602)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Explain the meaning, nature and features of New Public Administration.
- b) Explain decision-making approach to the study of Public Administration.

Q2) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Discuss role of Public Sector in the context of Liberalization.
- b) Critically examine the difference between Public Administration and Private Administration.

Q3) Answer any one of the following : **[20]**

- a) What is Public Policy? Explain nature and scope of public policy.
- b) Explain the process of policy making.

Q4) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Explain the detail the role of Governments Organization involved in the policy making process.
- b) Explain the limitations of education policy of India.

Q5) Write short notes on (any four) : **[20]**

- a) New Public Management.
- b) Good Governance.
- c) Development Administration.
- d) Role of Mass media in policy making process.
- e) New industrial Policy of India.
- f) Special health care provisions for women.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4447

[5962]-Ext.-1439

M.A. (Part - I) (External)

POLITICAL SCIENCE (Compulsory Paper)

PO-C2 : Public Administration &

PO-C5 : Public Policy

(2013 Pattern) (11602)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) नवलोकप्रशासनाचा अर्थ सांगून स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचा निर्णयग्राही दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) सार्वजनिक क्षेत्राची उदारमतवादाच्या संदर्भातील भूमिकेची चर्चा करा.
ब) लोकप्रशासन आणि खाजगी प्रशासन यातील फरकाचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) सार्वजनिक धोरण म्हणजे काय? सार्वजनिक धोरणाची स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
ब) सार्वजनिक धोरण निश्चितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) धोरण निर्मिती प्रक्रियेत सहभागी होणाऱ्या शासकीय संघटनांची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) भारताच्या शैक्षणिक धोरणाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) नव सार्वजनिक व्यवस्थापन
ब) सुशासन
क) विकास प्रशासन
ड) धोरण निर्मिती प्रक्रियेतील प्रसार माध्यमांची भूमिका
इ) भारताचे नवे औद्योगिक धोरण
फ) महिलांसाठी विशेष आरोग्य सुविधा विषयक तरतुदी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4448

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1440

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 03 : India's Foreign Policy

PO - 08 : Human Rights

(2013 Pattern) (Optional Paper) (11607)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any one of the following : [20]

- a) Discuss various challenges in front of India's Foreign policy.
- b) Critically examine India's relations with China in the context of Globalization.

Q2) Answer any one of the following : [20]

- a) Comment on India's relations with neighbouring countries with special reference to Sri Lanka, Bangladesh, Nepal.
- b) Discuss Indo-US relations in the context of Globalization.

Q3) Answer any one of the following : [20]

- a) Critically examine universalist conception of human rights.
- b) Discuss various safeguards of human rights and explain challenges before implementation of human rights.

Q4) Answer any one of the following : [20]

- a) Explain in detail the meaning and features of individual rights and group rights.
- b) Discuss the structure, functions and limitations of national human rights commission.

Q5) Write short notes on any four : [20]

- a) Indo-Japan relations.
- b) India security challenges.
- c) India's initiative in global politics.
- d) Rights of displaced.
- e) Human rights : UN declaration of 1948.
- f) Rights of Women.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4448

[5962]-Ext.-1440

M.A. (Part - I)

POLITICAL SCIENCE

PO - 03 : India's Foreign Policy

PO - 08 : Human Rights

(2013 Pattern) (Optional Paper) (11607)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) भारताच्या परराष्ट्र धोरणा समोरील विविध आव्हानांची चर्चा करा.
ब) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात भारत चीन संबंधांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) श्रीलंका, बांगलादेश, आणि नेपाळ या शेजारील राष्ट्रांबरोबरचे भारताच्या संबंधावर भाष्य करा.
ब) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात भारत-अमेरिका संबंधाची चर्चा करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) मानवी हक्कांची वैश्विक संकल्पनेचे चिकित्सक परीक्षण करा.
ब) मानवी हक्क रक्षणाचे विविध मार्ग स्पष्ट करून मानवी हक्क अंमलबजावणी समोरील आव्हानांची चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]

- अ) 'व्यक्तिगत हक्क' आणि 'समूहाचे हक्क' यांचा अर्थ सांगून वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची रचना सांगून कार्ये आणि मर्यादांची चर्चा करा.

प्र.5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- अ) भारत - जपान संबंध
ब) भारताच्या सुरक्षिततेपुढील आव्हान
क) वैश्विक राजकारणातील भारताचा पुढाकार
ड) विस्थापितांचे हक्क
इ) मानवी हक्क : संयुक्त राष्ट्रसंघाचा वैश्विक जाहिरनामा 1948
फ) महिलांचे हक्क.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4449

[Total No. of Pages : 4

[5962]-Ext.-1441

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE

**21601 : Political Thinking in Modern India and Traditions of
Political Thought**

(2013 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Critically discuss Lokmanya Tilak's views on Nationalism.
- b) Explain Ram Manohar Lohia's views on liberty. Equality and Justice.

Q2) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Take a brief review of Nehru's model of economic transformation and Development.
- b) Critically examine Dr. Babasaheb Ambedkar's views on Democracy.

Q3) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Critically examine political thoughts of Abu Nasr-al-Farabi.
- b) Explain John Locke's Theory of social contract.

Q4) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Explain Plato's idea about communism.
- b) Explain Marx's views on state and Revolution.

P.T.O.

Q5) Answer any four of the following :

[20]

- a) Maulana Azad's views on education.
- b) Political thoughts of Thomas Acauinas.
- c) M. Gandhi's idea on Satyagraha.
- d) Mills views on Representative Government.
- e) Rousseau's General will.
- f) M.N. Roy and liberal ideas.

Total No. of Questions : 5]

PA-4449

[5962]-Ext.-1441

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE

21601 : Political Thinking in Modern India and Traditions of
Political Thought

(2013 Pattern) (Compulsory Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) लोकमान्य टिळकांच्या राष्ट्रवादाची चिकित्सा करा.
ब) राम मनोहर लोहिया यांचा स्वातंत्र्य, समता, न्याय विषयक विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) नेहरू प्रणित आर्थिक स्थित्यंतर आणि विकास प्रारूपाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या लोकशाहीविषयक दृष्टिकोनाचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) अबु-नासर-अल्-फरेबी यांच्या राजकीय विचारांचे चिकित्सक परीक्षण करा.
ब) जॉन लॉकचा सामाजिक करार सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) प्लेटोची साम्यवादी कल्पना स्पष्ट करा.
ब) कार्ल मार्क्सचा राज्य आणि क्रांती विषयक विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार वर टिपा लिहा :

[20]

- अ) मौलाना आझाद यांचे शिक्षणविषयक विचार
- ब) थॉमस अँक्विनचा राजकीय विचार
- क) म. गांधीजीची सत्याग्रह संकल्पना
- ड) प्रातिनिधिक शासनासंबंधी मिलचे विचार
- इ) रूसोची सामुहिक ईहा संकल्पना
- फ) एम. एन. रॉय आणि उदारमतवादी विचार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4450

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1442

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE

PO - C8 : Political Sociology

PO - C11 : Political Process in India

(21602) (2013 Pattern) (Compulsory Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : [20]

- a) Define the term political sociology. Discuss its nature and scope.
- b) Bureaucracy as a means of State. Discuss.

Q2) Answer any one of the following : [20]

- a) Describe the meaning and nature of class.
- b) Discuss the foundation laid by Max Weber to the development of Political Sociology.

Q3) Answer any one of the following : [20]

- a) Explain the salient features of party system in India.
- b) Review the electoral politics during the years 1968-1989.

Q4) Answer any one of the following : [20]

- a) Explain the causes of inter-state disputes in India.
- b) Explain the impact of NGO's on Politics in India.

Q5) Write short notes on (any four) : [20]

- a) Types of Authority.
- b) Religion and Patriarchy
- c) Dominance caste politics
- d) Dalit politics
- e) Maharashtra - Karnataka Border Dispute.
- f) State and Globalization

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4450

[5962]-Ext.-1442
M.A. (Part - II) (External)
POLITICAL SCIENCE
PO - C8 : Political Sociology
PO - C11 : Political Process in India
(21602) (2013 Pattern) (Compulsory Paper)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) राजकीय समाजशास्त्र या संज्ञेची व्याख्या करा. राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्तीची चर्चा करा.
ब) नोकरशाही राज्याचे एक साधन चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) वर्ग या संकल्पनेचा अर्थ आणि स्वरूप विशद करा.
ब) मॅक्स वेबरने राजकीय समाजशास्त्राला दिलेल्या अधिष्ठानाची चर्चा करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) भारतातील पक्षपद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) 1968-1989 मधील निवडणुकीच्या राजकारणाचा आढावा घ्या.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) भारतातील आंतरराज्य विवादाची कारणे स्पष्ट करा.
ब) बिगरशासकीय संघटनाचा भारतीय राजकारणातील परिणाम स्पष्ट करा.
- प्र.5)** थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) अधिकाराचे प्रकार
ब) धर्म व पितृसत्ता
क) वरिष्ठ जातीचे राजकारण
ड) दलित राजकारण
इ) महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमावाद
फ) राज्य आणि जागतिकीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4451

[Total No. of Pages : 4

[5962]-Ext.-1443

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE

**Theory of International Relations and Political Participation
(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (21603)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Discuss Environment as an important issue in the International relations.
- b) Explain the macrocosmic conflict theory of International relations.

Q2) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Explain the marxist theory of International Relations.
- b) Discuss the causes and consequences of the end of cold war.

Q3) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Discuss the relationship between public opinion and political culture.
- b) Explain the characteristics of new social movements.

Q4) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Write an essay on causes and benefits of Political participation.
- b) Explain the forms of collective vidence.

P.T.O.

Q5) Write short notes any four :

[20]

- a) International change.
- b) New Issue : Gender.
- c) Classical tradition and International change.
- d) Importance of Public opinion.
- e) Extent of women's Participation.
- f) Idea of Civic culture.

Total No. of Questions : 5]

PA-4451

[5962]-Ext.-1443

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE

Theory of International Relations and Political Participation

(2013 Pattern) (Compulsory Paper) (21603)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) 'आंतरराष्ट्रीय संबंधामध्ये पर्यावरण हा एक महत्वाचा मुद्दा ठरत आहे'. या विधानावर चर्चा करा.
ब) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा साकलिक संघर्षाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा मार्क्सवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) शीतयुद्ध समाप्तीची कारणे आणि परिणामांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) लोकमत व राजकीय संस्कृती यांच्यामधील संबंधाची चर्चा करा.
ब) नव्या सामाजिक चळवळीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा : [20]

- अ) राजकीय सहभागाची कारणे आणि फायदे यावर निबंध लिहा.
ब) सामुहिक हिंसेचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :

[20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय बदलाची आवश्यकता
- ब) नवी समस्या : लिंगभेद
- क) अभिजात परंपरा व आंतरराष्ट्रीय बदल
- ड) लोकमताचे महत्व
- इ) महिला सहभागाची व्याप्ती
- फ) नागरी संस्कृतीची कल्पना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4452

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1444

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE (Optional Paper)

PO - 09 : Comparative Politics - II

PO - 013 : Political Thought of Dr. Ambedkar
(2013 Pattern) (21604)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : [20]

- a) Discuss role of Legislative in Sri Lankas Political System.
- b) Examine the major issues in the economic development of Nepal.

Q2) Answer any one of the following : [20]

- a) Explain the structure of Legislative in Bangladesh.
- b) Discuss the role of military in Pakistan.

Q3) Answer any one of the following : [20]

- a) Discuss Dr. Ambedkar's views on Indian Nationalism.
- b) Discuss Dr. Ambedkar's views on Indian Constitution.

Q4) Answer any one of the following : [20]

- a) Discuss Dr. Ambedkar's views on Social Democracy.
- b) Discuss Intellectual foundations of Dr. Ambedkar's thought.

Q5) Write short notes on any four : [20]

- a) Political Party System in Pakistan.
- b) Awami League in Banglaesh.
- c) Monarchy in Nepal.
- d) Dr. Ambedkar's views on State.
- e) Dr. Ambedkar's on Untouchability.
- f) Dr. Ambedkar's views on Social Justice.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4452

[5962]-Ext.-1444

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE (Optional Paper)

PO - 09 : Comparative Politics - II

PO - 013 : Political Thought of Dr. Ambedkar

(2013 Pattern) (21604)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) श्रीलंकेच्या राजकीय व्यवस्थेतील कायदेमंडळाच्या भूमिकेची चर्चा करा.
ब) नेपाळच्या आर्थिक विकासाच्या प्रमुख प्रश्नांचे परीक्षण करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) बांगलादेशाच्या कायदेमंडळाची संरचना स्पष्ट करा.
ब) पाकिस्तानमधील लष्कराच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) भारतीय राष्ट्रवादात डॉ. आंबेडकरांच्या दृष्टिकोनांची चर्चा करा.
ब) भारतीय राज्यघटनेविषयी डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांची चर्चा करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [20]
अ) डॉ. आंबेडकरांच्या सामाजिक लोकशाही संबंधी विचारांची चर्चा करा.
ब) डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांच्या वैचारिक बैठककीची चर्चा करा.
- प्र.5)** थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) पाकिस्तानमधील राजकीय पक्ष पद्धती
ब) बांगलादेशातील आवामी लीग
क) नेपाळमधील राजेशाही
ड) डॉ. आंबेडकरांचे राज्यविषयक विचार
इ) डॉ. आंबेडकरांचे अस्पृश्यते विषयी विचार
फ) डॉ. आंबेडकरांची सामाजिक न्याय कल्पना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4453

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1445

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE

PO - 010 : Indian Administration

PO - 014 : Party System in India

(2013 Pattern) (Optional Paper) (21605)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Explain the historical background of Indian Administration.
- b) Explain the role and responsibilities of the Governor.

Q2) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Explain the importance of citizen charter.
- b) Discuss the Social, Economic challenges before Indian Administration.

Q3) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Explain the characteristic features of Indian Party System.
- b) Critically examine the role of left parties in Indian Politics.

Q4) Answer any one of the following : **[20]**

- a) Give in brief the ideology of Bhaujan Samaj Party.
- b) Explain the causes and elements for the declaration of Congress Party.

Q5) Write short notes on any four : **[20]**

- a) State Secretariat
- b) Importance of right to information
- c) Role of Chief Minister
- d) Impact of Religion on Indian Politics
- e) Aam Admi Party (AAP)
- f) Concept of Hindutva

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4453

[5962]-Ext.-1445
M.A. (Part - II) (External)
POLITICAL SCIENCE
PO - 010 : Indian Administration
PO - 014 : Party System in India
(2013 Pattern) (Optional Paper) (21605)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) भारतीय प्रशासनाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.
ब) राज्यपालाची भूमिका व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) नागरी सनदेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) भारतीय प्रशासनापुढील सामाजिक, आर्थिक आव्हानांची चर्चा करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) भारतातील पक्ष पद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) भारतीय राजकारणातील डाव्या पक्षाच्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) बहुजन पक्षाच्या जाहिरनाम्याचा आढावा घ्या.
ब) काँग्रेस पक्षाला उतरती कळा लागण्यास कारणीभूत ठरलेले घटक स्पष्ट करा.
- प्र.5)** कोणत्याही चार टीपा लिहा. [20]
अ) राज्य सचिवालय
ब) माहितीच्या अधिकाराचे महत्त्व
क) मुख्यमंत्र्याची भूमिका
ड) भारतीय राजकारणावर धर्माचा प्रभाव
इ) आम आदमी पार्टी (आप)
फ) हिंदूत्वाची संकल्पना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4454

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1446

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE

PO - 011 : Politics of Non-Democratic Regimes

PO - 015 : Conflict and Co-operation in Asia Pacific Region

(2013 Pattern) (Optional Paper) (21606)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any one of the following : [20]

- a) Explain the various types of non-democratic regime.
- b) Explain the role of Ideologies in democratic regimes.

Q2) Answer any one of the following : [20]

- a) Discuss the role of legitimacy and control in non-democratic regime.
- b) Explain the features of military regime.

Q3) Answer any one of the following : [20]

- a) Write an essay on the role of China under United Nations.
- b) Take review the effect on International Politics of Cold War.

Q4) Answer any one of the following : [20]

- a) Explain the nature and features of Asia Pacific Community.
- b) Explain the 'Nuclear Policy' of North Korea.

Q5) Write short notes on any four : [20]

- a) Role of leaders in non-democratics regimes
- b) Monarchy
- c) Third ware democratization
- d) Co-operation between USA & Russia
- e) State the features of tyranny.
- f) Meaning of the new regional order

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4454

[5962]-Ext.-1446

M.A. (Part - II) (External)

POLITICAL SCIENCE

PO - 011 : Politics of Non-Democratic Regimes

PO - 015 : Conflict and Co-operation in Asia Pacific Region

(2013 Pattern) (Optional Paper) (21606)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) बिगर लोकशाही राजवटीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
ब) लोकशाही राजवटीतील विचारप्रणालीची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) बिगर लोकशाही राजवटीतील अधिमान्यता व नियंत्रण यांची भूमिका यावर चर्चा करा.
ब) लष्करी राजवटीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) संयुक्त राष्ट्रातील चीनची भूमिका यावर निबंध लिहा.
ब) शीतयुद्धाचा आंतरराष्ट्रीय राजकारणावर झालेल्या परिणामांचा आढावा घ्या.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [20]
अ) आशिया पॅसिफिक समुदायाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) उत्तर कोरियाचे 'आण्विक धोरण' स्पष्ट करा.
- प्र.5)** कोणत्याही चार टीपा लिहा. [20]
अ) बिगर लोकशाही राजवटीतील नेतृत्वाची भूमिका
ब) राजेशाही
क) लोकशाहीकरणाची तिसरी लाट
ड) अमेरिका-रशिया मधील सहकार्य
इ) जुलूमशाहीची वैशिष्ट्ये सांगा.
फ) नवीन प्रादेशिक व्यवस्थेचा अर्थ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4455

[Total No. of Pages : 4

[5962]-Ext-1447

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

22501 : Application of Research Skills and

Sociology of Globalization

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Describe the steps in writing a research proposal.
- b) Explain method of qualitative data analysis.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Elaborate on the critical issues in report writing.
- b) Explain types of sampling.

Q3) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Elaborate on the history and economic dimension of globalization.
- b) Explain theoretical perspective of globalization.

Q4) Answer any one of the following questions within 500 words. **[20]**

- a) Explain impact of globalization on technology.
- b) Discuss different structures of globalization.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words each : **[20]**

- a) Standard deviation
- b) Structured Questionnaire
- c) Rules of writing bibliography
- d) Features of Bretton woods system
- e) Meaning of globalization
- f) Cultural dimensions of globalization

Total No. of Questions : 5]

PA-4455

[5962]-Ext-1447

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

22501 : Application of Research Skills and

Sociology of Globalization

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) संशोधन प्रस्ताव लिहिण्यातील पायऱ्यांचे वर्णन करा.
ब) गुणात्मक माहिती विश्लेषणाच्या पद्धती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) अहवाल लेखनातील महत्त्वाचे मुद्दे विशद करा.
ब) नमुना निवडीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) जागतिकीकरणाचा इतिहास व आर्थिक पैलू विशद करा.
ब) जागतिकीकरणाचा सैद्धांतिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) तंत्रज्ञानावरील जागतिकीकरणाचा प्रभाव स्पष्ट करा.
ब) जागतिकीकरणाच्या विविध संरचनांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[20]

- अ) प्रमाणित विचलन
- ब) संरचित प्रश्नावली
- क) ग्रंथसूची लिहिण्याचे नियम
- ड) ब्रेटेन वूड्स व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये
- इ) जागतिकीकरणाचा अर्थ
- फ) जागतिकीकरणाचे सांस्कृतिक पैलू

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4456

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1448

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

SC - 06 (32532) : Sociology of Development and

SC - 08 (42532) : Contemporary Social Theories

(2013 Pattern) (22502)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question in 500 words. **[20]**

- a) Discuss the conceptual evolution of development from economic growth to sustainable development.
- b) Discuss principles of development theory with reference to the Paul Baran and Andre Gunder Frank.

Q2) Answer any one of the following question in 500 words. **[20]**

- a) Discuss Schumacher's views on alternative development.
- b) Explain agrarian and food crisis as a development crisis.

Q3) Answer any one of the following question in 500 words. **[20]**

- a) Examine Gramsci's contribution to Neo-Marxism.
- b) Explain Alvin Gouldner's views on the crisis of Sociology.

Q4) Answer any one of the following question in 500 words. **[20]**

- a) Discuss Bourdieu's contribution to contemporary sociological theory.
- b) Explain Derrida's contribution to post-structuralism.

Q5) Answer any four short notes in 100 words each. **[20]**

- a) Gender and development
- b) Modernization and development
- c) Indicators of social and human development
- d) Main tenets of post-modernism
- e) Foucault's views on sexuality
- f) Althusser's views on ideology

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4456

[5962]-Ext.-1448
M.A. (Part - II) (External)
SOCIOLOGY

SC - 06 (32532) : Sociology of Development and
SC - 08 (42532) : Contemporary Social Theories
(2013 Pattern) (22502)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) आर्थिक वृद्धी ते शाश्वत विकास या विकासाच्या संकल्पनात्मक उत्क्रांतीची चर्चा करा.
ब) पॉल बरान आणि आंद्रे गुंदर फ्रँक यांच्या लिखाणाचा संदर्भ घेऊन विकास सिद्धांताच्या तत्वांची चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) शूमाकर यांच्या पर्यायी विकासावरील विचारांची चर्चा करा.
ब) शेती आणि अन्नविषयक प्रश्न हे विकासाचे प्रश्न म्हणून स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) नव-मार्क्सवादातील ग्रामसी यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
ब) आल्विन गोल्डनर यांचे समाजशास्त्रातील अरीष्टांवरील विचार स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) समकालीन समाजशास्त्रीय सिद्धांतातील बोर्द्यू यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
ब) उत्तर-संरचनावादातील देरीडा यांचे योगदान स्पष्ट करा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा 100 शब्दांत लिहा. [20]
अ) लिंगभाव आणि विकास
ब) आधुनिकीकरण आणि विकास
क) सामाजिक आणि मानवी विकासाचे निर्देशांक
ड) उत्तर आधुनिकतावादाची मुख्य तत्वे
इ) लैंगिकतेवरील फुको यांचे विचार
फ) अल्थुझर यांचे विचारप्रणालीवरील विचार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4494

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1449

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

**22505 : Environment and Society and Ethnicity in India
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) What is Sustainable Development? Explain various goals of sustainable development.
- b) Comment on unequal distribution of water resources and explain the process of privatization of water.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Explain the Bhopal gas tragedy and discuss its impact on environment.
- b) What is environmentalism? Give brief introduction to the growth of environmentalism.

Q3) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Define Ethnicity and critically analyse structural functionalist approach of ethnicity.
- b) What is nationalism? Explain the emergence of nation and nationalism in India.

Q4) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) What is secularism? Explain various approaches to secularism in India.
- b) Discuss the representation of ethnic groups in Indian Cinemas with examples.

Q5) Write short notes on any four within 100 words each : **[20]**

- a) Social Ecology
- b) Commercialization of Forest
- c) Climate change and environment
- d) Ethnicization
- e) Cultural Diversity in India
- f) Popular Literature and Ethnicity

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4494

[5962]-Ext.-1449
M.A. (Part - II) (External)
SOCIOLOGY

22505 : Environment and Society and Ethnicity in India
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) शाश्वत विकास म्हणजे काय? शाश्वत विकासाची विविध ध्येये स्पष्ट करा.
ब) पाण्याच्या स्रोतांच्या विषम वितरणावर भाष्य करा आणि पाण्याच्या खाजगीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) भोपाळ गॅस दुर्घटना स्पष्ट करून पर्यावरणावरील परिणामांची चर्चा करा.
ब) पर्यावरणवाद म्हणजे काय? पर्यावरणवादाची वृद्धी थोडक्यात स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) वांशिकता म्हणजे काय ते सांगून वांशिकतेच्या संरचनात्मक प्रकार्यवादी दृष्टीकोनाचे चिकित्सक विश्लेषण करा.
ब) राष्ट्रवाद म्हणजे काय? भारतातील राष्ट्र आणि राष्ट्रवादाचा उदय स्पष्ट करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) धर्मनिरपेक्षतावाद म्हणजे काय? भारतातील धर्मनिरपेक्षतावादाचे विविध दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
ब) भारतीय चित्रपटातील वांशिक प्रतिनिधित्वाची उदाहरणाच्या सहाय्याने चर्चा करा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांवर 100 शब्दात टिपा लिहा. [20]
अ) सामाजिक परिस्थितीविज्ञान
ब) जंगलांचे व्यावसायिकीकरण
क) हवामान बदल आणि पर्यावरण
ड) वांशिकीकरण
इ) भारतातील सांस्कृतिक विविधता
फ) लोकप्रिय साहित्य आणि वांशिकता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PA-4457

[Total No. of Pages : 2

[5962]-Ext.-1450

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

SO-12 : Urban Sociology and

SO-16 : Sociology of Crime

(2013 Pattern) (22506)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Define Urban Sociology and explain the development of Urban Sociology in India.
- b) Explain the problem of urban transport in the context of urban environment.

Q2) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Evaluate David Harvey's contribution to Urban Sociology.
- b) Explain the role of state and planning agencies in urban governance.

Q3) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Explain the concept of crime and its characteristics.
- b) Define punishment. Explain various types of punishment.

Q4) Answer any one of the following within 500 words. **[20]**

- a) Explain Lombroso's views about organic deficiency theory of crime.
- b) Define white collar crime and explain its causes.

Q5) Write short notes on any four of the following within 100 words each. **[20]**

- a) Mega city
- b) Satellite cities
- c) Role of NGOs (in urban governance)
- d) Rehabilitation of prisoners
- e) Causes of terrorism
- f) Problems of prison

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PA-4457

[5962]-Ext.-1450
M.A. (Part - II) (External)
SOCIOLOGY
SO-12 : Urban Sociology and
SO-16 : Sociology of Crime
(2013 Pattern) (22506)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) नागरी समाजशास्त्राची व्याख्या लिहून भारतातील नागरी समाजशास्त्राचा विकास स्पष्ट करा.
ब) नागरी पर्यावरणाच्या संदर्भात नागरी वाहतुकीची समस्या स्पष्ट करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) नागरी समाजशास्त्राला डेव्हिड हार्वे यांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
ब) नागरी प्रशासनामध्ये राज्य व नियोजन संस्थेच्या भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) गुन्ह्यांची संकल्पना स्पष्ट करून वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.
ब) शिक्षेची व्याख्या लिहा. शिक्षेच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]
अ) गुन्ह्यांच्या जैविक न्यूनता सिद्धांता संबंधी लॉब्रोसोचे विचार स्पष्ट करा.
ब) पांढरपेशा गुन्हेगारीची व्याख्या लिहा आणि त्याची कारणे स्पष्ट करा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. [20]
अ) महानगर
ब) उपग्रह शहरे
क) बिगर शासकीय संघटनांची भूमिका (नागरी प्रशासनाच्या संदर्भात)
ड) कैद्यांचे पुनर्वसन
इ) दहशतवादाची कारणे
फ) तुरुंगाची समस्या

